

DUO

ONDERWIJSONDERZOEK & ADVIES

Rapportage

Onderzoek gebruik sociale media en omgang met smartphones in het voortgezet onderwijs

DUO Onderwijsonderzoek & Advies
drs. Liesbeth van der Woud
Maaïke Hootsen, MSc

Utrecht, december 2017

Postbus 681
3500 AR Utrecht
Telefoon: 030 263 10 80
e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl
website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
2	ONDERZOEKSOPZET	3
3	GEBRUIK VAN SOCIALE MEDIA	5
3.1	Perceptie tijdsbesteding sociale media en zorgen hieromtrent	5
3.2	Gevolgen van gebruik sociale media door leerlingen.....	8
3.3	Invloed op schoolprestaties.....	12
3.4	Stellingen m.b.t. smartphonegebruik van leerlingen	15
4	REGELS OVER HET SMARTPHONEGEBRUIK.....	17
4.1	Regels die de school hanteert	17
4.2	Regels die de docenten zelf hanteren	22
4.3	Redenen dat de regels m.b.t. smartphonegebruik zijn ingesteld	23
4.4	Sancties indien regels smartphonegebruik overtreden worden.....	25
4.5	Effecten van de regels m.b.t. smartphonegebruik	27
4.6	Stellingen m.b.t. regels rondom het smartphonegebruik	29
5	OPLOSSINGSRICHTINGEN EN VISIE M.B.T. SMARTPHONEGEBRUIK OP SCHOOL	31
6	ACHTERGRONDVRAGEN	35
	BIJLAGE 1 - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING	38

1 INLEIDING

De smartphone is tegenwoordig een integraal onderdeel van het alledaagse leven, zeker onder jongeren. Uit onderzoek van Media:Tijd (in 2015) blijkt dat jongeren bijna 8 uur per dag aan media besteden, waarvan 4,5 uur op mobiele apparaten. En uit onderzoek van het CBS in datzelfde jaar blijkt dat vrijwel alle jongeren (99%) sociale media gebruiken. De meerderheid (51%) 1 tot 3 uur per dag, 8% dagelijks vijf uur of langer.

Dit roept vragen op over de gevolgen van het sociale mediagebruik door leerlingen. Wij zijn erg benieuwd hoe docenten in het voortgezet onderwijs hier tegenaan kijken. Bemerken zij bepaalde positieve of juist negatieve gevolgen van het sociale mediagebruik door hun leerlingen? En hoe gaan zij om met het gebruik van smartphones op school?

Om hierin inzicht te verkrijgen voerde DUO Onderwijsonderzoek & Advies in november 2017 een onderzoek uit onder docenten in het voortgezet onderwijs. In dit onderzoeksrapport vindt u de resultaten van dit onderzoek.

2 ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek is een **kwantitatief** onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd onder de volgende onderzoeksgroep: **Docenten voortgezet onderwijs** (praktijkonderwijs (pro), vmbo, havo en vwo).

Onderzoeksmethode

Het onderzoek is online uitgevoerd in de periode van 16 november t/m 30 november 2017.

Het online veldwerk is als volgt verlopen:

- Voor het realiseren van de respons is gebruik gemaakt van onze Onderwijsdatabase Voortgezet Onderwijs. Deze omvangrijke database bevat namen en emailadressen van circa 60.000 functionarissen in het voortgezet onderwijs, waaronder docenten).
- Uit deze database is een a-selecte steekproef van 10.000 docenten getrokken. Hiermee werd beoogd een respons van 10% te behalen (n=1.000).
- Docenten hebben een e-mail ontvangen met het verzoek de online vragenlijst in te vullen.
- Tevens zijn twee gerichte herinneringsmails gestuurd naar de docenten die op dat moment nog geen vragenlijst hadden ingevuld.

De technische realisatie van het online veldwerk is door DUO Onderwijsonderzoek & Advies in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Responsverantwoording

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de behaalde respons. Uiteindelijk is het beoogde responspercentage van 10% overtroffen en is er een netto responspercentage van 13% behaald (n=1.318).

Onderzoeksgroep	Benaderd	Vragenlijst volledig ingevuld	Responspercentage
Docenten voortgezet onderwijs (VO)	10.000	1.318	13%

De respons is representatief naar vakantieregio (Noord, Midden en Zuid) en denominatie (Openbaar, Rooms Katholiek, Protestants Christelijk en overig). Zie bijlage in dit rapport voor een nadere toelichting hierop.

Leeswijzer

In deze rapportage worden de resultaten zoveel mogelijk in grafieken weergegeven.

Bij een aantal vragen worden de resultaten van een of meerdere subgroepen uitgelicht. Alle in dit rapport opgenomen verschillen op basis van achtergrondkenmerken (uitsplitsingen), zijn significant, met een betrouwbaarheid van minimaal 95%.

Als het gaat om de open antwoorden (bijvoorbeeld toelichtingen op een gegeven antwoord) zijn deze, indien er sprake is van een 'rode draad' in deze rapportage, opgenomen als 'meest genoemde' toelichtingen, redenen, enzovoort.

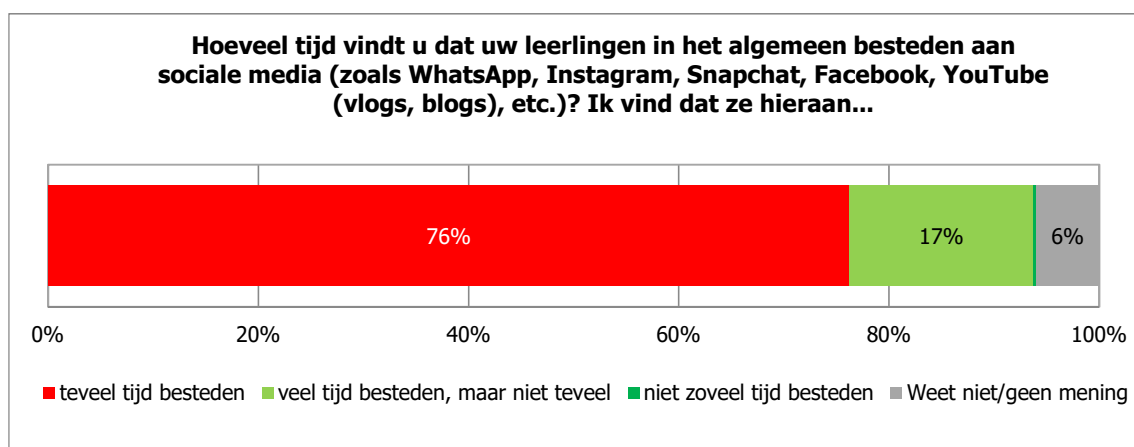
Voor een compleet overzicht van open antwoorden verwijzen we u naar de separate bijlage van de rapportage.

3 GEBRUIK VAN SOCIALE MEDIA

3.1 Perceptie tijdsbesteding sociale media en zorgen hieromtrent

Driekwart docenten vindt dat leerlingen te veel tijd besteden aan sociale media

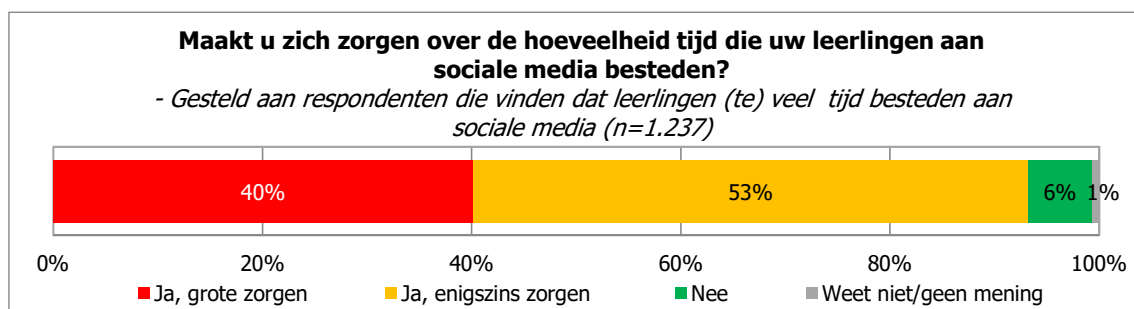
De docenten is gevraagd hoeveel tijd zij vinden dat hun leerlingen aan sociale media besteden. In totaal 93% van de docenten is van mening dat hun leerlingen hier in het algemeen veel of te veel tijd aan besteden. Iets meer dan driekwart (76%) vindt dat leerlingen hier te veel tijd aan besteden.

Overgrote meerderheid maakt zich zorgen over de tijd die leerlingen aan sociale media besteden

Aan de docenten die vinden dat hun leerlingen er (te) veel tijd aan besteden, is gevraagd of zij zich er zorgen over maken. Dit blijkt voor 93% van deze docenten het geval te zijn: 40% maakt zich grote zorgen, 53% maakt zich enigszins zorgen. Dit komt neer op 87% van de totale groep respondenten.

Docenten van 55 jaar of ouder maken zich vaker dan gemiddeld grote zorgen over de hoeveelheid tijd die hun leerlingen aan sociale media besteden (50%), terwijl de jongste groep docenten (21-35 jaar) zich hier het minst vaak grote zorgen over maakt (hoewel dit alsnog geldt voor 30% van hen).

De docenten die aangeven zich zorgen te maken, is gevraagd of zij konden toelichten welke specifieke zorgen zij hebben. **Samengevat** zijn de zorgen:

- Het sociale mediagebruik van leerlingen leidt tot sociale en psychische problemen bij leerlingen (fear of missing out/sociale druk, verslaving, online pesten, minder eigenwaarde, minder persoonlijk contact, achteruitgang van sociale vaardigheden).
- De onderwijsprestaties van leerlingen leiden onder hun (intensieve) sociale mediagebruik (veel afleiding, snelle afleiding, slechte concentratie, slaaptekort, informatie niet meer goed kunnen verwerken en/of interpreteren).

Bovenstaande wordt hieronder nader toegelicht.

De meest genoemde specifieke zorgen van docenten zijn:

- Leerlingen zijn ontzettend **snel afgeleid** en kunnen zich **slecht concentreren**.
("Afleiding op de verkeerde momenten. Gebrek aan regie op de aandacht. Leerlingen worden door een whatsappje 'aangezet' en kunnen niet zichzelf aan/uit zetten", "Kunnen zich slechter langdurig op een ding tegelijk concentreren omdat sociaal media enorm afleidt.", "Concentratie van leerlingen in de lessen is minimaal. Ze zijn liefs met hun mobiel bezig.", "Afleidend tijdens het huiswerk maken. Soms afleidend tijdens de les. Mindere concentratie waardoor er minder tijd aan schoolse zaken besteed wordt.", "Sociale media zijn m.i. verre van bevorderend voor de concentratie van leerlingen en stimuleren vluchtigheid. Daarmee bedoel ik dat contacten onderling vluchtiger worden maar ook informatie en kennis snel worden gelezen maar niet echt opgenomen en veel dus ook weer wordt vergeten.")
- De tijd die aan sociale media besteed wordt gaat **ten koste van slaap en studie**.
("Slaapritmestoornissen; slapen met mobiel in bed en tot diep in de nacht blijven reageren op berichtjes", "De bestede tijd kan niet aan schoolwerk worden besteed, leerlingen hebben minder tijd en motivatie om te leren.", "De tijd die leerlingen besteden aan sociale media gaat ten koste van tijd die nuttig aan huiswerk besteed kan worden.", "Als leerlingen hun telefoon mee naar bed nemen gaat de wereld 'online' gewoon door. Er zit voor onze leerlingen geen rem op deze tijd waardoor ze alleen maar wakkerder worden en hun slaapritme verstoord raakt. Op school zijn ze hierdoor erg moe.")
- Er is steeds **minder persoonlijk contact**.
("Sociaal contact verarmt, non-verbale communicatie wordt gemist.", "Gebrek aan sociale interactie. Te egocentrisch. Weinig oog voor medeleerlingen.", "Het zich afsluiten voor contacten, hiermee het vermogen om een diepgaande relatie aan te gaan met een andere persoon (in vertrouwen, open en oprecht) onvolledig te leren.", "Geen aandacht meer voor het werkelijke leven. Geen aandacht meer voor een persoonlijke sociale omgang. Altijd afgeleid door de mobiel. Menselijke sociale interactie is nauwelijks nog mogelijk.", "Qua sociale vaardigheden merk je dat. Communiceren wordt steeds moeilijker face to face".)
- **Verslaving**.
("Het is verslavend dus zorgelijk. Sigaretten en alcohol zijn daarom ook zorgelijk.", "het lijkt een verlengstuk van hun lichaam. Ze lijken eraan verslaafd.", "Verslavingsgevoeligheid, geleid worden door de social media apps en niet door eigen wil. Sociale druk om te reageren.")

- Belangrijke **vaardigheden gaan achteruit**.
("Daarnaast zie je dat door de 'computertaal' de woordenschat en taalvaardigheid achteruit gaan.", "Kinderen hebben geen eigen fantasie meer, kunnen niet zelf tekenen zonder voorbeeld op hun tablet", "Veel andere vaardigheden worden slechter: schrijven van volledige zinnen, langere teksten lezen.")
- **Sociale druk**, fear of missing out (FOMO).
("Fear of missing out. Leerlingen zijn erg bezig met 'gezien' en gehoord worden. De vraag om aandacht wordt steeds groter.", "het verslavende effect van de social media om erbij te willen horen, angst om iets te missen.", "Daarnaast geven nogal wat leerlingen aan dat ze 'bang zijn' om iets te missen wanneer ze niet connected zijn.")
- De **eigenwaarde** van jongeren **gaat achteruit**.
("Ik maak me vooral zorgen om het feit dat de jongeren hun eigenwaarde koppelen aan de hoeveelheid likes dat ze krijgen op hun foto's en filmpjes.", "slecht zelfbeeld wegens vergelijking met anderen op social media", "Leerlingen zijn zichzelf continu met anderen aan het vergelijken.")
- Er wordt **veel gepest** op de sociale media.
("Er wordt veel gepest en nare dingen gezegd via sociale media en dit lijkt wel normaal te worden.", "pesten online kan anoniem en voor volwassenen bijna onzichtbaar", "Verder maak ik me zorgen op het gemak waarmee de media gebruikt worden om anderen te pesten.", "Ook zijn er veel problemen met online pesten, foto's van elkaar maken, foto's die in verkeerde handen komen etc.", "Daarnaast vind ik het 24 uur doorgaan van pesten een groot probleem. Als je gepest wordt heb je nooit rust.", "Dat zij niet allemaal goed om weten te gaan met social media: lees cyberpesten, gedwongen om bepaalde dingen te zeggen/laten zien.")
- Sociale media zijn niet per se slecht, maar **de hoeveelheid tijd** die eraan besteed wordt wel.
("Leerlingen gaan zo op in hun telefoon, dat ze geen idee hebben hoeveel tijd ze met hun telefoon bezig zijn geweest.", "Het staat niet in verhouding: de leerlingen zijn verhoudingsgewijs veel tijd kwijt met het verwerken van relatief onbelangrijke informatie via sociale media en houden daardoor niet genoeg tijd over voor relatief belangrijke informatie (dat wat school ze te leren heeft)", "De tijd die ze hieraan besteden is niet afgebakend. Dit betekent dat ze continu gestoord worden door meldingen op social media en vinden dat ze daar direct op moeten reageren")

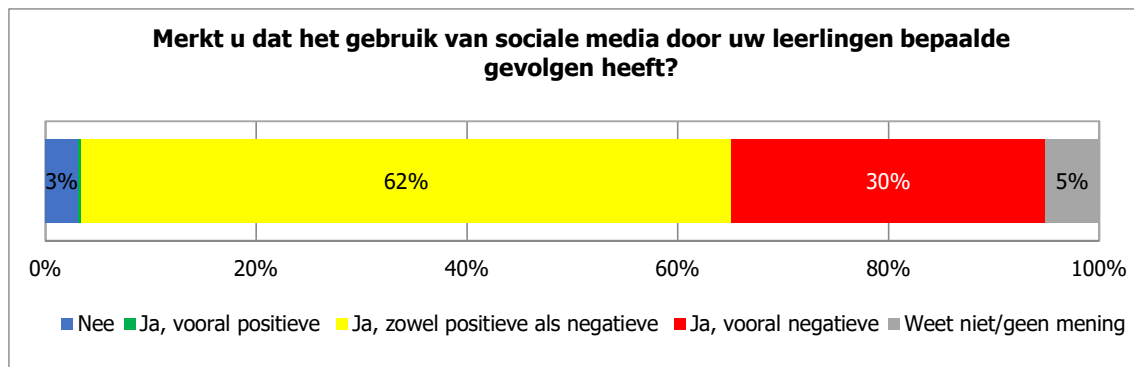
3.2 Gevolgen van gebruik sociale media door leerlingen

In totaal 92% merkt negatieve gevolgen van het gebruik van sociale media

Van de docenten merkt 92% dat het sociale mediagebruik van hun leerlingen (onder andere) negatieve gevolgen heeft: 62% merkt zowel positieve als negatieve gevolgen, 30% merkt vooral negatieve gevolgen.

Nb: Het antwoord 'ja, vooral positieve gevolgen' is door minder dan 1% van de docenten genoemd.

Wanneer we kijken naar de antwoorden op deze vraag onder de verschillende leeftijdsgroepen, valt op dat de jongste groep docenten (21-35 jaar) het minst vaak aangeeft dat het gebruik van sociale media door hun leerlingen vooral negatieve gevolgen heeft (alsnog genoemd door 23% van hen), terwijl dit percentage onder de groep docenten van 55 jaar of ouder 36% bedraagt.

Positieve gevolgen onder meer: **snellere communicatie, meer sociale contacten en toename van digitale vaardigheden**

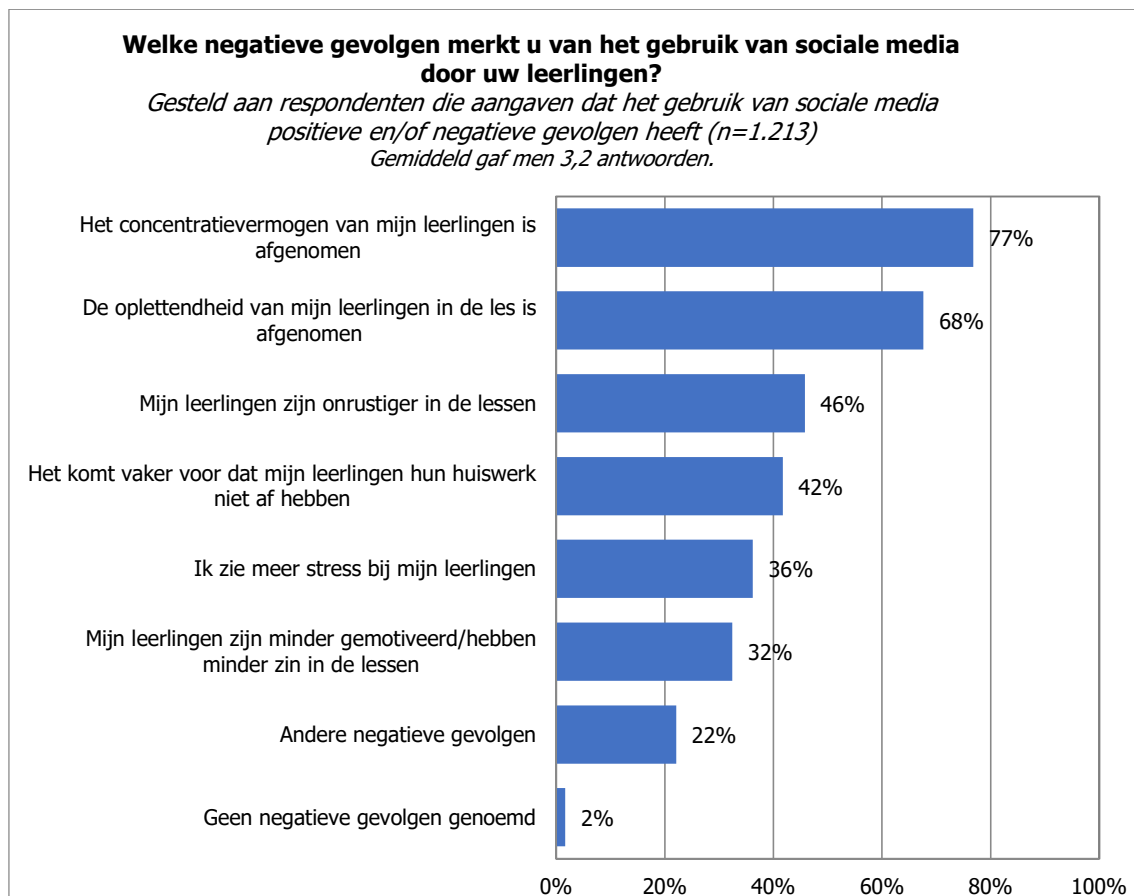
De docenten die aangaven positieve en/of negatieve gevolgen te merken van het gebruik van sociale media door hun leerlingen, is gevraagd welke gevolgen dit betreft. Iets minder dan twee vijfde (37%) benoemt geen enkel positief gevolg en de voorgelegde positieve gevolgen worden weinig herkend. Desondanks zijn er wel degelijk docenten die positieve gevolgen zien van het gebruik van sociale media, zo blijkt uit de toelichtingen op de antwoordoptie 'andere positieve gevolgen, namelijk...'.

De meest genoemde positieve gevolgen van het gebruik van sociale media door leerlingen zijn:

- **Communicatie is sneller.**
("Communicatie tussen leerlingen onderling en tussen docent en leerlingen is sneller", "Leerlingen hebben sneller contact met (nieuwe) medeleerlingen. Een kort gesprek via Facebook met een leerling doet vaak wonderen!", "Leerlingen kunnen snel met elkaar in contact treden over oppervlakkige dingen zoals een huiswerkvraag.")
- De smartphone kan gebruikt worden tijdens de lessen om bijvoorbeeld **informatie op te zoeken.**
("De didactische Toepassingsmogelijkheden maken dat leerlingen gevarieerder les kunnen krijgen", "Het inzetten van social media in de les kan zorgen voor meer motivatie (bijvoorbeeld een foto-opdracht via Instagram).", "Ik zet smartphones in tijdens de lessen en begeleid leerlingen in het zoeken naar onderwerpen. Ook wanneer er voorbeelden nodig zijn voor de praktijklessen is het gebruik van smartphones handig.", "Internet op mobieltje mag in mijn les gebruikt worden voor het opzoeken van zaken.")
- De **Engelse vaardigheden** van de leerlingen **verbeteren** door het gebruik van sociale media.
("Hun Engels verbetert door gamen/chatten in het Engels", "Door games leren leerlingen snel en gemakkelijk Engels.", "Ze leren wat sneller Engelse begrippen.")
- Leerlingen zijn **beter op de hoogte van het nieuws.**
("Leerlingen zijn vaker op de hoogte van gebeurtenissen", "Meer interesse in de wereldproblematiek", "Sommige leerlingen zijn beter op de hoogte wat er zich in de maatschappij afspeelt.")
- **Digitale vaardigheden nemen toe.**
("Het kan een positieve bijdrage leveren bij ICT-geletterdheid", "Leerlingen worden wijzer online. Hoewel er nog veel misgaat zie je dat het merendeel zicht heeft op gevolgen", "Verbeterde vaardigheden in het gebruik van tablets en dergelijke.")
- **Meer sociale contacten.**
("Rustige wat meer teruggetrokken, verlegen leerlingen hebben vaker het gevoel ergens deel van uit te maken", "Sociale contacten die ze anders niet of minder zouden hebben.", "Voor sommigen is dit een laagdrempeligere manier om sociaal in contact met anderen te zijn.")

Negatieve gevolgen: afname concentratievermogen en oplettendheid in de klas

De voorgelegde negatieve gevolgen van het sociale mediagebruik onder leerlingen, worden vaak herkend door de docenten; voor alle genoemde aspecten geldt dat deze door minimaal 32% van de bevroegde docenten herkend worden. Vooral afgenomen concentratievermogen (77%) en afgenomen oplettendheid in de les (68%) wordt vaak herkend, maar ook onrust in de lessen (46%) en het niet op tijd af hebben van huiswerk (42%).

De meest genoemde andere negatieve gevolgen van het gebruik van sociale media door leerlingen zijn:

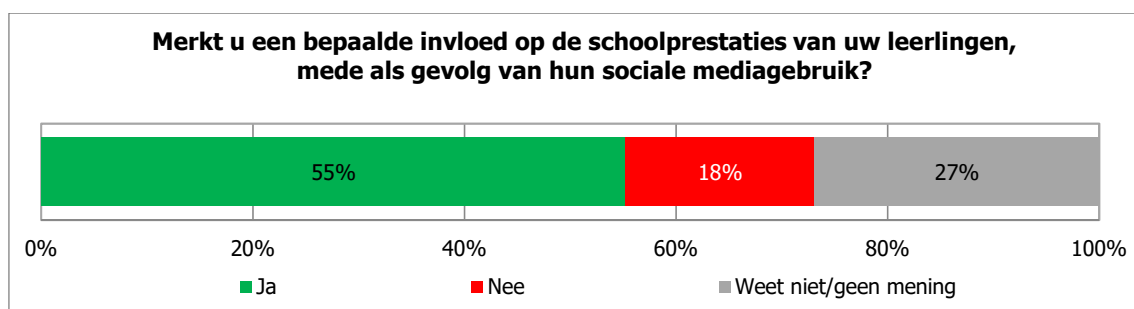
- **Cyberpesten.**
("Cyberpesten, intimidatie, online ruzies", "Gepest via sociale media, uitsluiting van leerlingen in WhatsApp groepen, etc.", "Pesten via social media, ongewenste foto's en filmpjes maken en verspreiden.")
- **Te weinig nachtrust.**
("Leerlingen zijn erg moe in de lessen door te weinig nachtrust.", "Moe, slaperig, niet gefocust", "Mijn leerlingen hebben er slaapttekort door")
- Leerlingen **kunnen niet meer zonder** hun telefoon, bang om iets te missen.
("Volledige afhankelijkheid van het bij zich hebben van mobieltje/smartphone", "De mobiel moet altijd in de hand, leerlingen kunnen zelfs heel onaangenaam reageren als de mobiel weg moet", "Kinderen hebben het gevoel dingen te missen")
- Leerlingen **kunnen informatie niet goed meer verwerken.**
("Ze kunnen niet nep-nieuws van feitenkennis onderscheiden", "Leerlingen geloven alles wat ze lezen op social media en nemen de informatie als de waarheid", "Slecht in staat waardevolle informatie van niet waardevolle informatie of nepnieuws te scheiden.")

3.3 Invloed op schoolprestaties

55% merkt bepaalde invloed op de schoolprestaties mede door het sociale mediagebruik

Iets meer dan de helft van de docenten (55%) merkt een bepaalde invloed op de schoolprestaties van hun leerlingen, mede door hun sociale mediagebruik. De overige docenten herkennen deze invloed niet (18%) of weten dit niet/hebben hier geen mening over (27%).

Docenten die alleen¹ werkzaam zijn op havo- en/of vwo-niveau geven iets vaker aan dat zij invloed op de schoolprestaties merken dan docenten die lesgeven in het PrO en/of het vmbo (59% versus 50%).

De docenten die aangaven een bepaalde invloed op de schoolprestaties van hun leerlingen op te merken, mede als gevolg van hun sociale mediagebruik, is gevraagd welke invloed dit betreft. De meest genoemde beïnvloedingen op de schoolprestaties van leerlingen, mede als gevolg van hun sociale mediagebruik, zijn:

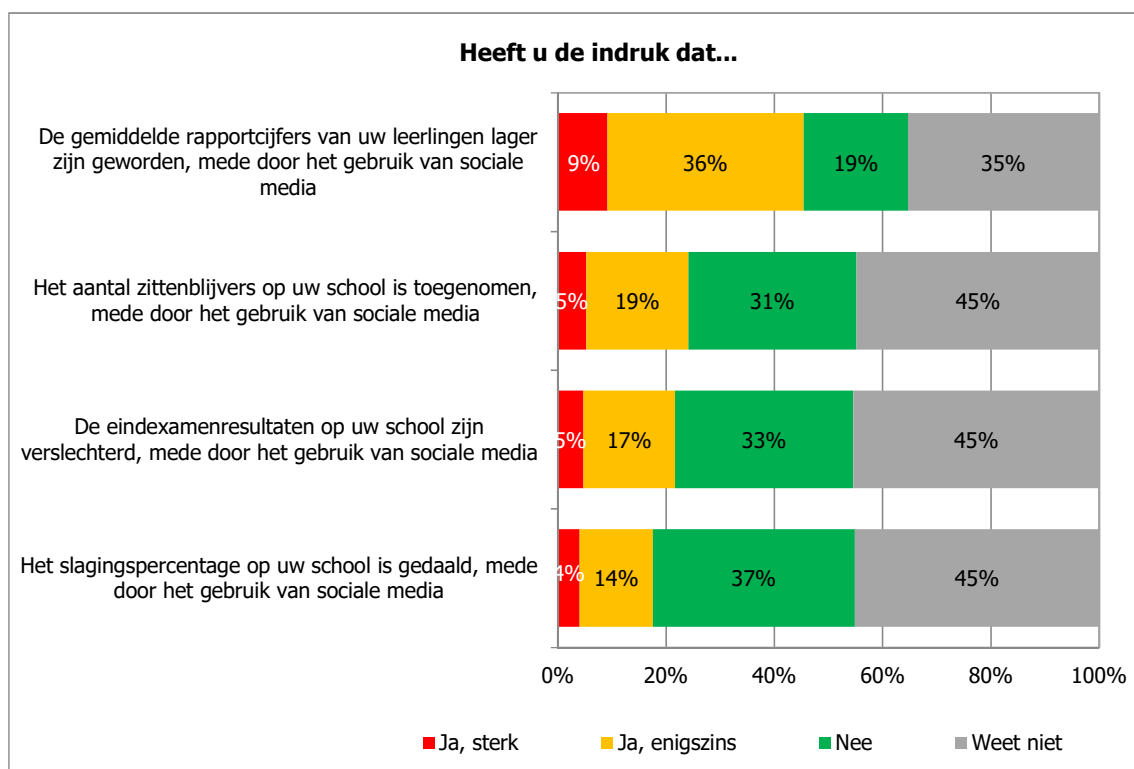
- **Afleiding, minder concentratie.**
(*Niet kunnen concentreren tijdens leerwerk. Er gebeurt teveel waarvan ze op de hoogte moeten zijn*”, “Snel afgeleid, liefst een appje sturen terwijl ik sta uit te leggen: tja, dan mis je het een en ander.”, “Veel afgeleid bij het maken van huiswerk doordat ze om de haverklap een berichtje binnen krijgen en “moeten” lezen.”)
- **Cijfers gaan achteruit.**
(*“Meer onvoldoende resultaten en een vijfjes cultuur ze berekenen nu hun cijfers en nemen genoegen met een 6 om maar zo snel mogelijk weer hun mobiel te pakken”, “Slechte cijfers want ze weten niet meer goed hoe ze iets in hun hoofd moeten stampen; ze zien het belang ook niet want als je het kan opzoeken waarom zou je het dan leren?”, “Sommige leerlingen geven duidelijk aan dat de smartphone afleidt tijdens huiswerk en daardoor wordt er minder goed voorbereid: slechtere scores.”)*
- Er wordt **minder tijd** besteed **aan huiswerk**.
(*“Minder tijd voor huis- en leerwerk als gevolg van social mediagebruik”, “Ze hebben minder tijd om aan het huiswerk te zitten”, “Ook vermoed ik dat ze minder tijd aan hun huiswerk besteden dan zou moeten, omdat ze veel afgeleid worden door hun telefoon. Ze moeten reageren op directe prikkels, dat gaat ten koste van tijd die in school gestoken moet worden.”)*

¹ Zie bijlage ‘verantwoording respons en herweging’ voor de gehanteerde indeling in subgroepen bij de verschillende uitsplitsingen.

- Bepaalde **vaardigheden worden minder**.
("Leesvaardigheid gaat achteruit. Er wordt op een andere manier gelezen.", "Taalvaardigheden worden minder, Vluchtgedrag in computer, alleen maar "leuke" dingen willen doen, weinig doorzettingsvermogen", "Verminderde taal- en woordenschat, verminderd doorzettingsvermogen, toename van werk afraffelen om snel klaar te zijn.")

Bijna de helft heeft de indruk dat de gemiddelde rapportcijfers lager zijn geworden, mede door het gebruik van sociale media

De docenten is een aantal mogelijke effecten op de schoolprestaties van het gebruik van sociale media voorgelegd, met daarbij de vraag of zij de indruk hebben dat deze gevolgen zich voordoen bij hun leerlingen of op hun school. Hieruit blijkt dat iets minder dan de helft (45%) de indruk heeft dat de gemiddelde rapportcijfers van hun leerlingen lager zijn geworden, mede door het gebruik van sociale media (9% heeft sterk de indruk dat dit zo is, 36% enigszins). Ongeveer een vijfde (19%) herkent dit niet. Voor de overige genoemde mogelijke effecten van het gebruik van sociale media geldt dat hier wat meer verdeeldheid over is. Zo heeft ongeveer een kwart (24%) de indruk dat het aantal zittenblijvers hierdoor is toegenomen (36% denk van niet), 23% dat de eindexamenresultaten zijn verslechterd (33% denkt van niet) en 18% dat het slagingspercentage op hun school is gedaald (37% denkt van niet), mede door het gebruik van sociale media.

Docenten die alleen in de bovenbouw werkzaam zijn, hebben vaker een uitgesproken mening

Docenten die alleen werkzaam zijn in de bovenbouw hebben vaker een uitgesproken mening over voorgaande mogelijke effecten op de schoolprestaties. Voor de effecten op de rapportcijfers, eindexamenresultaten en het slagingspercentage geldt dat de docenten in de bovenbouw over het algemeen vaker aangeven dat zij niet de indruk hebben dat deze effecten zich voordoen. Dit betekent echter niet dat het aandeel docenten dat deze effecten wél ziet dan lager is. Voor de meeste effecten geldt dat het aandeel docenten dat deze effecten herkent onder docenten die alleen in de onderbouw lesgeven ongeveer gelijk is aan het aandeel onder docenten dat alleen in de bovenbouw lesgeeft. Bovendien hebben docenten die alleen in de bovenbouw lesgeven vaker enigszins of sterk de indruk (26%) dat de eindexamenresultaten op hun school zijn verslechterd, mede door het gebruik van sociale media, dan docenten die alleen in de onderbouw lesgeven (18%).

Docenten binnen havo en/of vwo hebben vaker de indruk dat negatieve effecten op schoolprestaties zich voordoen

Voor alle vier de voorgelegde mogelijke effecten op de schoolprestaties geldt dat docenten die werkzaam zijn binnen de havo en/of het vwo relatief vaker aangeven dat zij enigszins en/of sterk de indruk hebben dat hier sprake van is dan docenten werkzaam binnen het pro en/of het vmbo. Zo geeft 29% van de docenten binnen de havo en/of het vwo aan dat zij enigszins of sterk de indruk hebben dat het aantal zittenblijvers op hun school is toegenomen, tegenover 16% onder docenten die lesgeven in het pro en/of het vmbo. Tevens geeft deze groep docenten vaker aan dat zij sterk de indruk hebben dat de gemiddelde rapportcijfers van hun leerlingen hierdoor lager zijn geworden (13% versus 7%). Verder zijn de eindexamenresultaten volgens 27% van de docenten binnen de havo en/of het vwo verslechterd ('enigszins' of 'sterk' de indruk), mede door het gebruik van sociale media (17% bij docenten pro en/of vmbo). Bovendien hebben docenten binnen de havo en/of vwo vaker enigszins of sterk de indruk dat het slagingspercentage op hun school is gedaald, mede door het gebruik van sociale media dan docenten van het pro en/of vmbo (22% versus 13%).

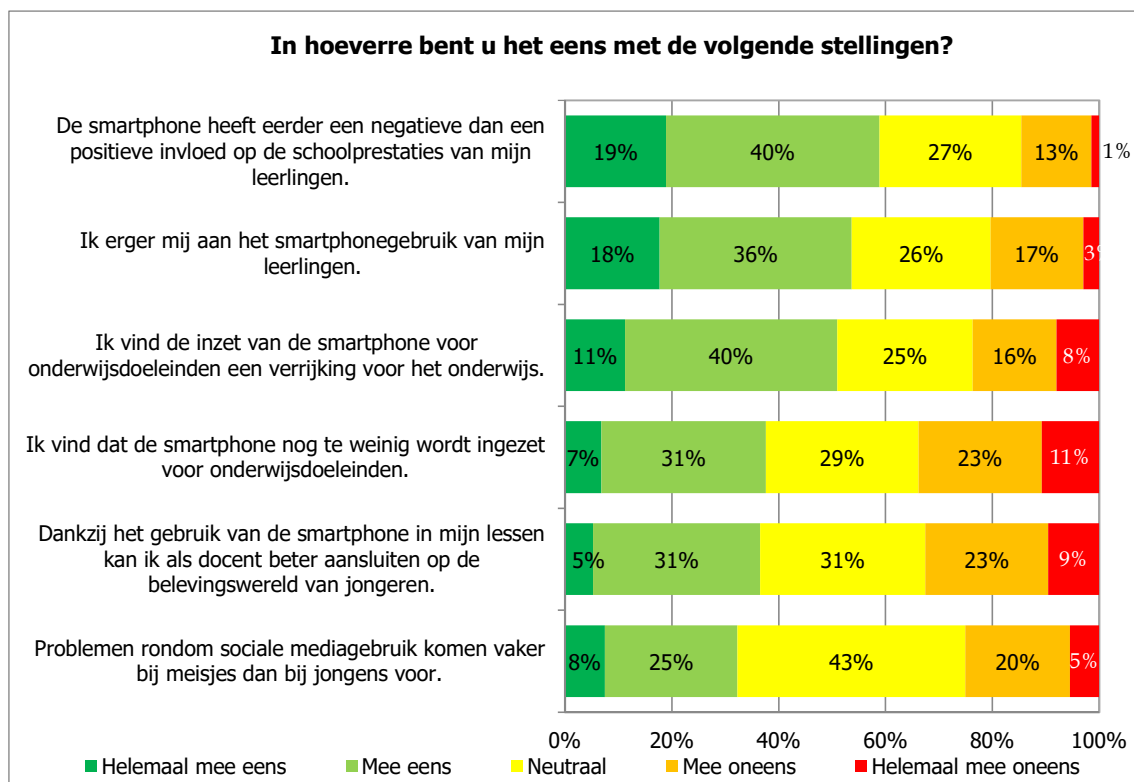
Verder zien we dat docenten van 55 jaar of ouder vaker sterk de indruk hebben dat de negatieve effecten op schoolprestaties zich voordoen dan docenten van 21-35 jaar. Echter moet hierbij opgemerkt worden dat de groep docenten van 21-35 jaar relatief vaak de antwoordcategorie 'weet niet' kozen.

3.4 Stellingen m.b.t. smartphonegebruik van leerlingen

54% ergert zich aan het smartphonegebruik, tegelijkertijd vindt 51% de inzet van de smartphone voor onderwijsdoeleinden een verrijking voor het onderwijs.

Aan de docenten is een aantal stellingen voorgelegd over het gebruik van de smartphone en sociale mediagebruik. Hieruit blijkt dat meer dan de helft (59%) van mening is dat de smartphone eerder een negatieve dan een positieve invloed heeft op de schoolprestaties van hun leerlingen. Verder blijkt dat 54% zich ergert aan het smartphonegebruik van hun leerlingen (20% niet).

Desondanks is men het vaker eens (51%) dan oneens (24%) met de stelling dat de inzet van de smartphone voor onderwijsdoeleinden een verrijking is voor het onderwijs, vindt 38% dat de smartphone nog te weinig wordt ingezet voor onderwijsdoeleinden (t.o.v. 34% oneens) en is 36% van mening dat zij dankzij het gebruik van de smartphone beter aan kunnen sluiten bij de belevingswereld van jongeren (t.o.v. 32% oneens).

Docenten praktijkonderwijs en/of vmbo staan positiever tegenover educatieve mogelijkheden van de smartphone

Wanneer we de antwoorden op deze stellingen van docenten PrO/vmbo vergelijken met de antwoorden van docenten havo/vwo, valt op dat docenten PrO/vmbo op meerdere punten positiever tegenover de educatieve mogelijkheden van de smartphone staan. Zo zijn zij het vaker (helemaal) eens (41%) dan (helemaal) oneens (27%) met de stelling dat zij dankzij het gebruik van de smartphone beter aan kunnen sluiten op de belevingswereld van jongeren, terwijl docenten havo/vwo het hier juist vaker (helemaal) mee oneens zijn (38%) dan (helemaal) eens (32%). Verder zijn zij wat vaker van mening dat de inzet van de smartphone voor onderwijsdoeleinden een verrijking is voor het onderwijs (55% versus 47%) en vinden zij tevens vaker dat de smartphone nog te weinig ingezet wordt voor onderwijsdoeleinden (41% versus 34%) ten opzichte van docenten havo/vwo. Tevens ergeren zij zich veel minder vaak aan het gebruik van de smartphone onder hun leerlingen dan de docenten havo/vwo (45% versus 61%). Bovendien zijn docenten PrO/vmbo veel minder vaak van mening dat de smartphone eerder een negatieve dan een positieve invloed heeft op de schoolprestaties van hun leerlingen t.o.v. docenten havo/vwo (50% versus 65%).

Wat verder opvalt is dat docenten PrO/vmbo veel vaker van mening zijn dat problemen rondom sociale mediagebruik vaker bij meisjes voorkomen dan bij jongens t.o.v. docenten havo/vwo (45% versus 20%).

Docenten van 55 jaar of ouder staan iets minder positief tegenover educatieve mogelijkheden smartphone dan andere leeftijdsgroepen

Docenten van 55 jaar of ouder staan op meerdere punten negatiever tegenover de educatieve mogelijkheden van de smartphone t.o.v. de andere leeftijdsgroepen. Zo zijn zij het, in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen, het minst vaak (helemaal) eens (42%) met de stelling dat de inzet van de smartphone voor onderwijsdoeleinden een verrijking is voor het onderwijs. Onder de andere leeftijdsgroepen bedraagt dit percentage minimaal 53%. Tevens zijn zij het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dat zij dankzij het gebruik van de smartphone in hun lessen beter kunnen aansluiten bij de belevingswereld van jongeren (27% (helemaal) eens), ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen, waar dit percentage minimaal 39% bedraagt). Daarnaast zijn zij het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dat de smartphone nog te weinig wordt ingezet voor onderwijsdoeleinden (28% (helemaal) eens), ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen, waar dit percentage minimaal 40% bedraagt.

Docenten die lesgeven in de bovenbouw ergeren zich vaker aan smartphonegebruik

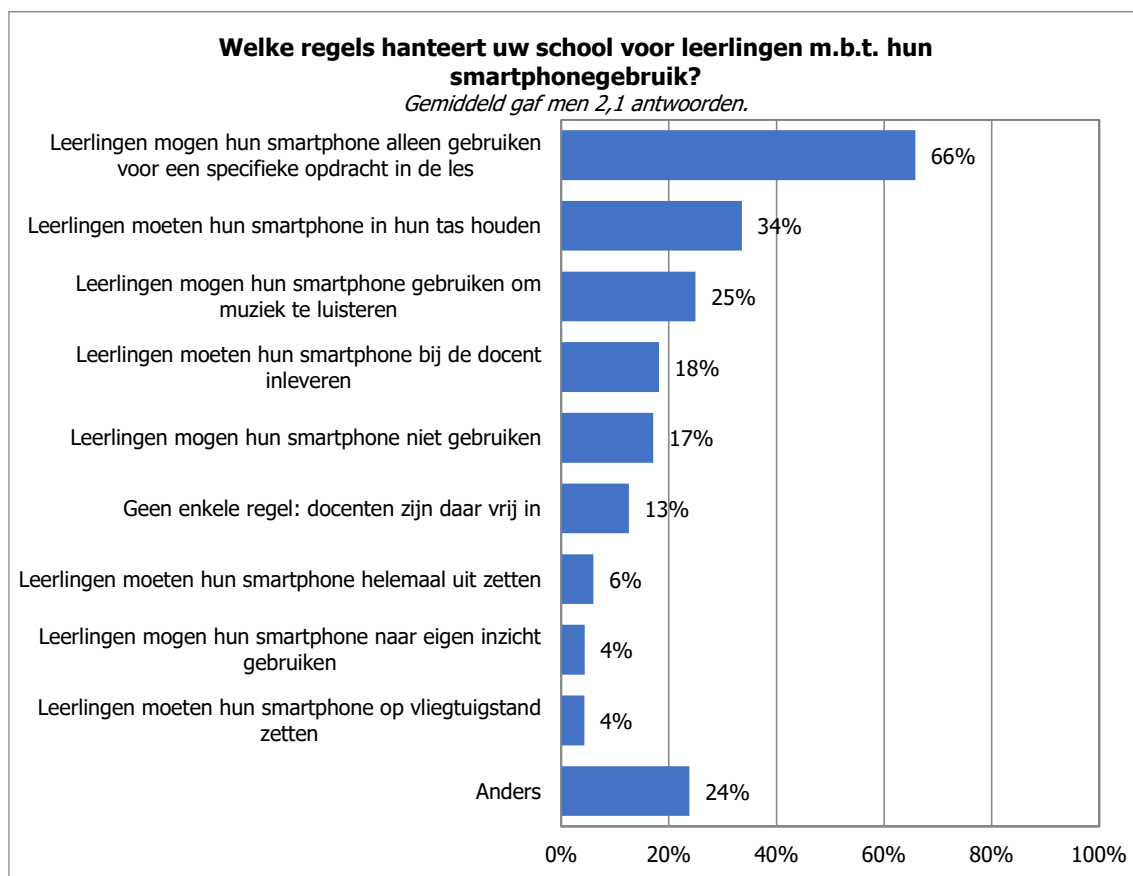
Docenten die alleen lesgeven aan de bovenbouw geven vaker aan zich te ergeren aan het smartphonegebruik van hun leerlingen dan docenten die alleen in de onderbouw lesgeven (59% (helemaal) eens versus 46% (helemaal) eens).

4 REGELS OVER HET SMARTPHONEGEBRUIK

4.1 Regels die de school hanteert

De schoolregel is dat leerlingen hun smartphone alleen mogen gebruiken voor een specifieke opdracht in de les, aldus 66% van de docenten

De docenten is een aantal vragen voorgelegd over de regels die de school hanteert over het smartphonegebruik. Ten eerste is gevraagd welke regels de school hanteert. Hieruit blijkt dat op twee derde van de betreffende scholen de smartphone alleen gebruikt mag worden voor een specifieke opdracht in de les. Daarnaast geldt voor circa een derde (34%) dat de leerlingen hun smartphone in hun tas moeten houden en moet 18% de smartphone bij de docent inleveren. Wel mag de smartphone op de school van 25% van de docenten gebruikt worden om muziek te luisteren.

De meest genoemde andere regels die de school hanteert voor leerlingen m.b.t hun smartphonegebruik zijn:

- Leerlingen moeten hun smartphone **aan het begin van de les afgeven** op een daarvoor bestemde plek, zoals een telefoontas, telefoonkastje e.d. (*"Begin van de les: 'al jullie speelgoed in de telefoontas (en uit), tot ik toestemming geef om dat ding er weer uit te halen!'", "Leerlingen moeten de smartphone in het telefoonkastje leggen bij de ingang van het lokaal", "We hebben uit noodzaak een 'telefoonhotel' in het leven geroepen. Het eerste wat leerlingen moeten doen als ze ergens binnen komen, is de mobiel inleveren."*)
- De **docent bepaalt wanneer en hoe ze hun telefoon mogen gebruiken** (*"Als een klas het aan kan, mogen ze bij zelfstandig werk een playlist voor muziek opzetten", "Geen smartphone gebruik tijdens instructiemomenten", "Middels een rood / groen bord mogen de leerlingen al dan niet hun telefoon gebruiken"*)
- Leerlingen moeten hun **telefoon in hun kluisje** leggen (*"Bij binnenkomst tot einde school in eigen kluisje leggen", "Achterlaten in de kluis tenzij anders vermeld (gebruik in de les)", "De telefoon hoort in het kluisje"*)
- Leerlingen mogen hun telefoon **alleen op bepaalde plekken in de school gebruiken** (*"Wel op de gang, niet in de klas", "Leerlingen mogen hun smartphone niet bij zich hebben in de les of in de gangen, alleen in de kantine", "Op bepaalde plekken in school (leszones) mogen de leerlingen hun telefoon niet zichtbaar bij zich hebben"*)

Vervolgens is de docenten gevraagd op welke momenten de betreffende regels die bij hen op school gelden gehanteerd worden (tijdens de les, tussen twee lesuren in, in de pauze of op een ander moment). Uit de volgende tabel blijkt dat voor alle regels geldt dat deze bijna altijd gelden tijdens de les, uitgezonderd de 'regel' dat leerlingen hun smartphone naar eigen inzicht mogen gebruiken'. Tussen twee lesuren in en in de pauze zijn de leerlingen beduidend meer vrij om hun smartphone te gebruiken.

Op welk(e) moment(en) worden deze regels voor leerlingen van uw school m.b.t. hun

Smartphonegebruik gehanteerd? Meerdere antwoorden mogelijk

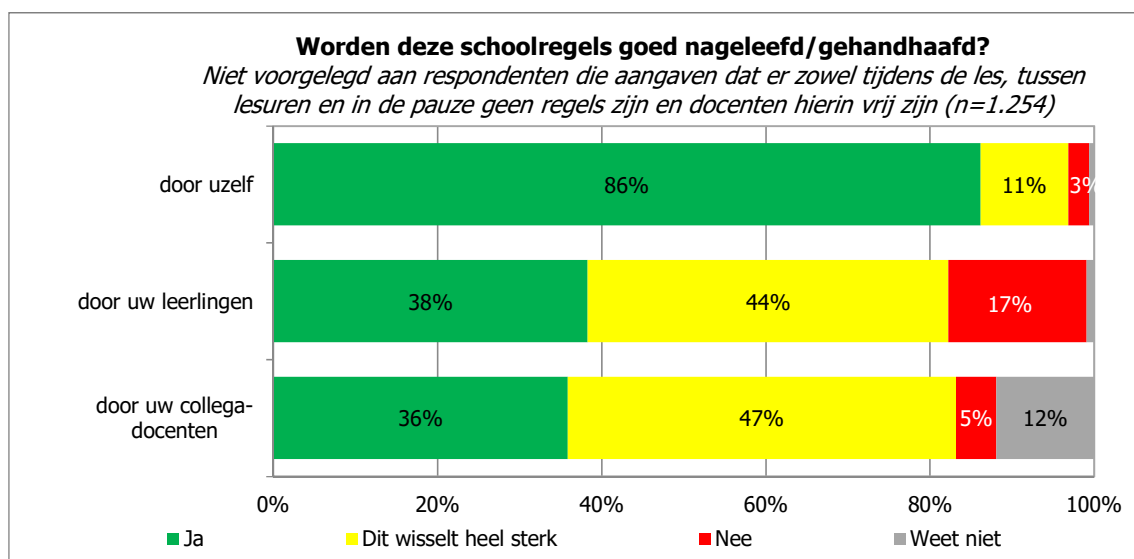
– Per antwoordcategorie die bij de vorige vraag van toepassing was voorgelegd.

	Tijdens de les	Tussen twee lesuren in	In de pauze	Ander moment	Totaal
Leerlingen mogen hun smartphone naar eigen inzicht gebruiken (n=58)	30%	68%	84%	32%	215%
Leerlingen mogen hun smartphone gebruiken om muziek te luisteren (n=334)	80%	42%	59%	30%	211%
Leerlingen mogen hun smartphone alleen gebruiken voor een specifieke opdracht in de les (n=867)	99%	12%	14%	8%	132%
Leerlingen mogen hun smartphone niet gebruiken (n=226)	98%	5%	4%	4%	112%
Leerlingen moeten hun smartphone in hun tas houden (n=451)	99%	3%	0%	1%	104%
Leerlingen moeten hun smartphone op vliegtuigstand zetten (n=58)	98%	4%	1%	3%	106%
Leerlingen moeten hun smartphone helemaal uit zetten (n=79)	94%	3%	2%	13%	112%
Leerlingen moeten hun smartphone bij de docent inleveren (n=242)	97%	2%	0%	5%	104%

Docent zegt de schoolregels zelf goed na te leven/te handhaven, maar voor leerlingen en collega-docenten gaat dit lang niet altijd op

Terwijl de meeste docenten (86%) aangeven dat zij de schoolregels zelf goed naleven/handhaven, geldt dit in mindere mate voor hun leerlingen. Waar bijna twee vijfde (38%) aangeeft dat de schoolregels goed worden nageleefd door leerlingen, wisselt dit volgens 44% heel sterk en geeft 17% aan dat de regels niet worden nageleefd. Ook collega-docenten leven volgens de docenten lang niet altijd de schoolregels goed na (47% 'wisselend' en 5% 'nee').

Opvallend is dat docenten die alleen in de onderbouw lesgeven vaker aangeven dat hun leerlingen de regels wel goed naleven (50%) en minder vaak dat hun leerlingen de regels niet goed naleven (10%) ten opzichte van docenten die alleen in de bovenbouw werkzaam zijn, waar deze percentages respectievelijk 37% (wel goed naleven) en 21% (niet goed naleven) bedragen.

De docenten die aangaven dat de schoolregels niet goed nageleefd/gehandhaafd worden of dat dit sterk wisselt, is gevraagd hoe dit komt. De meest gegeven redenen dat de schoolregel(s) m.b.t het smartphonegebruik van leerlingen niet (altijd) goed worden nageleefd/gehandhaafd, zijn:

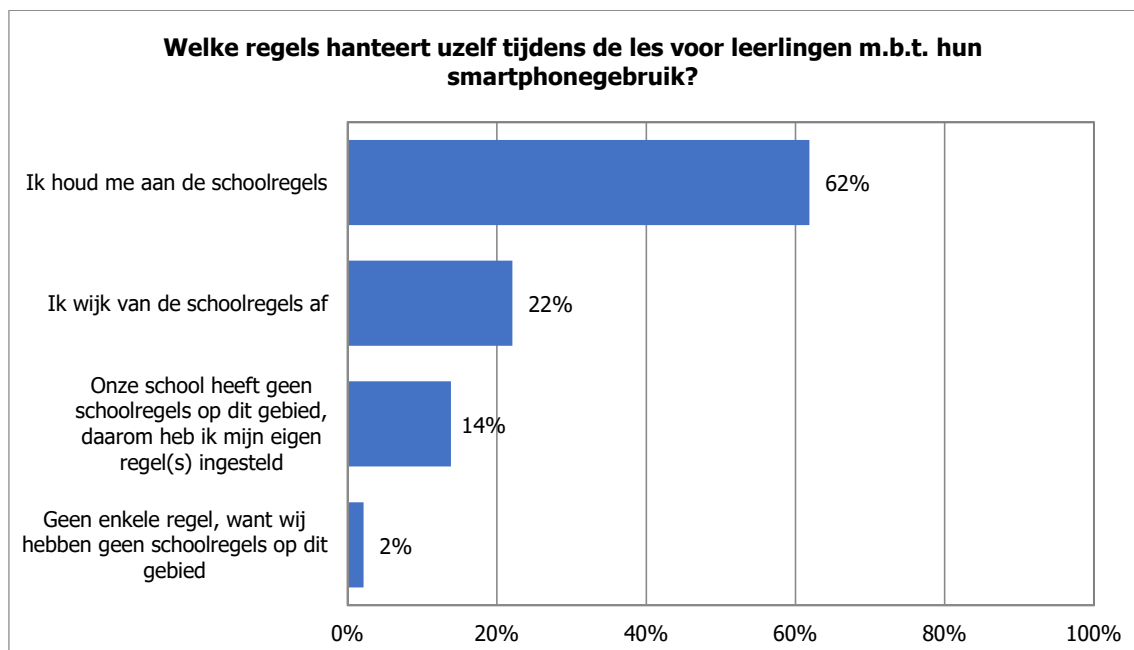
- **Leerlingen doen erg hun best om de telefoon stiekem te gebruiken** ("Leerlingen vinden de regels onzin", "De drang om toch even te kijken is te groot. Het is een verslaving", "Ze proberen er onderuit te komen. Sommigen hebben een tweede (lege) smartphone voor in de telefoentas")
- **Regels verschillen te veel per docent** ("Bij de ene docent mag iets wel, bij de ander niet met als gevolg onrust", "Iedere docent heeft zijn of haar eigen interpretatie van de regels", "Dat komt omdat er geen schoolregels zijn omtrent dit onderwerp")
- **Regels zijn moeilijk te controleren** ("30 lln in een klas dan kun je niet alles zien", "De grens is moeilijk te bepalen wanneer een leerling het voor school gebruikt of voor privéomstandigheden", "Het is moeilijk om van 30 leerlingen te zien of zij echt op dat moment hun smartphone gebruiken voor een opdracht, of dat ze op Snapchat bijvoorbeeld zitten")

- **Er zijn geen consequenties bij overtreding** (*"Er zitten nauwelijks sancties op", "Er is geen duidelijke richtlijn voor (de) consequenties voor zowel de docent als de leerling", "Verder is het lastig om zo'n duur apparaat (tijdelijk) in beslag te nemen, daar komen weer allerlei verantwoordelijkheden bij kijken"*)

4.2 Regels die de docenten zelf hanteren

Op 98% van de scholen gelden schoolregels en/of hebben docenten eigen regels ingesteld

De docenten is tevens gevraagd welke regels m.b.t. het smartphonegebruik van leerlingen zichzelf hanteren tijdens de les. Iets minder dan twee derde (62%) houdt zich aan de schoolregels, terwijl 22% hiervan afwijkt. Verder geldt voor 14% dat hun school geen schoolregels heeft op dit gebied, waardoor zij hun eigen regels ingesteld hebben. De overige 2% zegt geen enkele regel te hanteren, omdat zij geen schoolregels hebben.

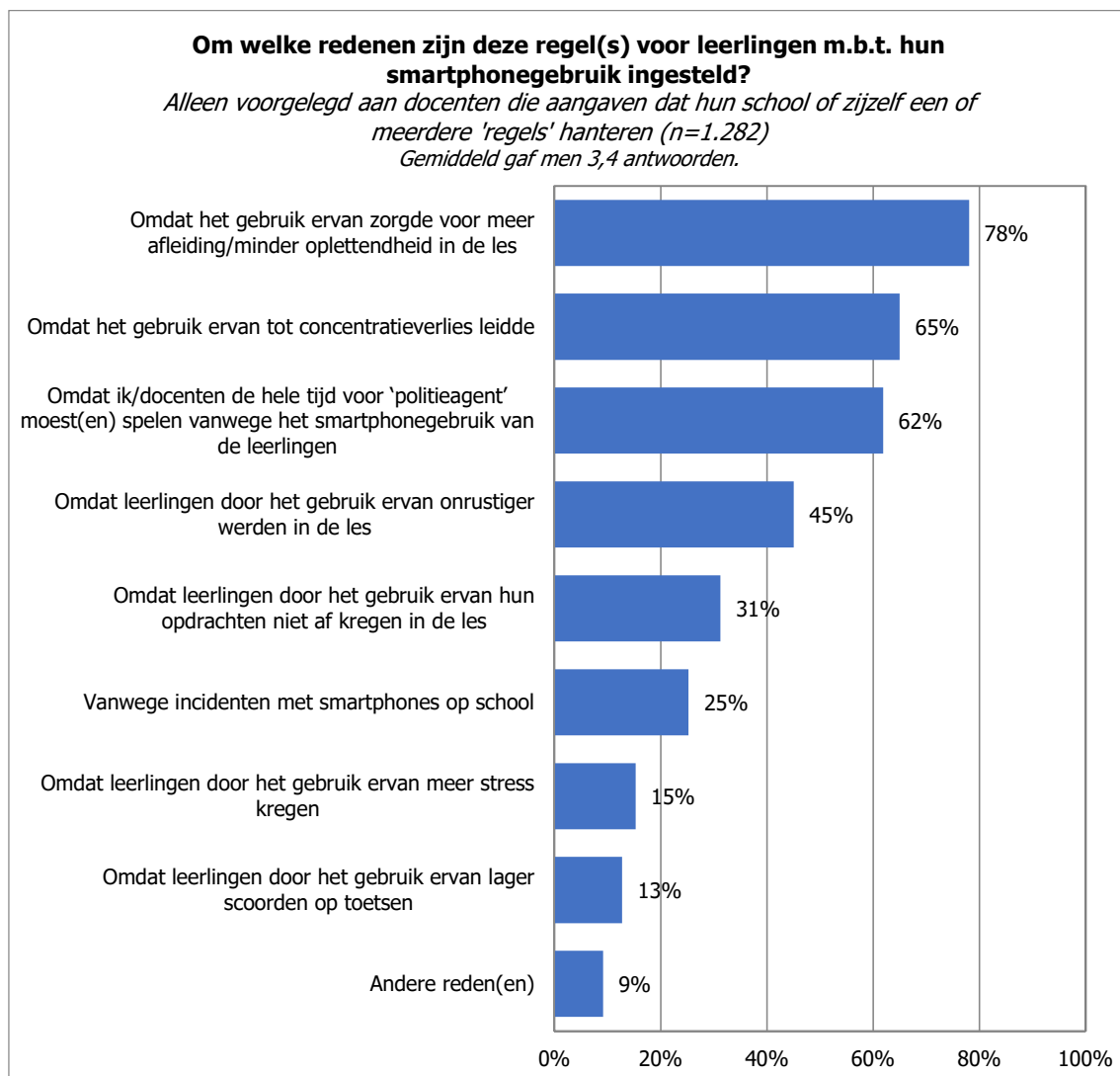
Docenten PrO en/of vmbo hebben vaker schoolregels en houden zich hier ook vaker aan

Docenten werkzaam binnen de havo en/of het vwo geven vaker aan dat er op hun school géén schoolregels gelden m.b.t. het smartphonegebruik tijdens de les dan docenten werkzaam binnen het PrO en/of het vmbo (21% versus 12%). Van de docenten die aangeven dat er wél schoolregels op hun school gelden, wijken docenten havo en/of vwo hier ook vaker van af dan docenten binnen het PrO en/of vmbo (30% versus 22%).

4.3 Redenen dat de regels m.b.t. smartphonegebruik zijn ingesteld

Regels zijn veelal ingesteld omdat het smartphonegebruik zorgde voor afleiding/onoplettendheid in de les, concentratieverlies en 'politieagent spelen'

De docenten is tevens gevraagd om welke redenen de regels zijn ingesteld. Ruim driekwart (78%) geeft aan dat het gebruik van de smartphone zorgde voor meer afleiding/minder oplettendheid in de klas en volgens ongeveer twee derde (65%) leidde het smartphonegebruik tot concentratieverlies. Iets minder dan twee derde (62%) geeft aan dat de regels zijn ingesteld, omdat zichzelf en/of docenten de hele tijd voor 'politieagent' moest(en) spelen. Onrust in de les (45%) en het niet afkrijgen van opdrachten (31%) worden eveneens veelvuldig genoemd. Verder geeft 25% aan dat er sprake was met incidenten met smartphones op school.

De docenten die aangaven dat de regels m.b.t. smartphonegebruik zijn ingesteld wegens incidenten (25%), is gevraagd toe te lichten wat voor incidenten dit betrof. De meest gegeven antwoorden op de vraag welke incidenten met smartphones aanleiding gaven tot het opstellen van regels voor leerlingen m.b.t. hun smartphonegebruik, zijn:

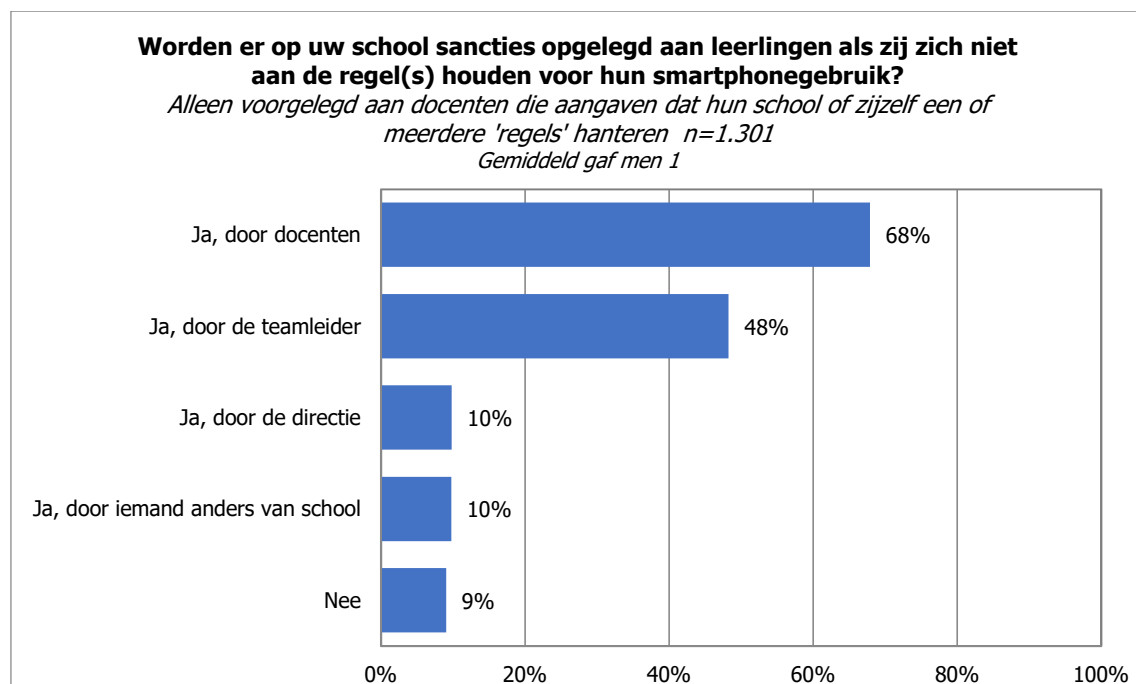
- **Het stiekem en ongeoorloofd filmen dan wel foto's maken** (*"Ruzies uitlokken op pauzeplein en dan filmen en dan op internet zetten", "Verspreiden van ongewenste foto's/filmpjes van klasgenoten", "Docenten die gefilmd werden terwijl ze boos waren"*)
- **(Cyber)pesten, ruzies die over social media worden uitgevochten** (*"Taal wordt niet altijd goed begrepen. Doordoor ontstaan veel ruzies. Binnen 1 seconde kan iedereen overal van op de hoogte zijn", "Je ziet de escalatie stappen niet. Wanneer er in het echt een ruzie ontstaat ben je er op tijd bij. Wanneer dat via de mobiel gaat ben je te laat", "Hier worden vaak heel veel kinderen bij betrokken"*)
- **Lesverstoring/berichten versturen tijdens de les** (*"Whatsapp berichten naar elkaar sturen die uitdagen tot reactie", "Telefoons die afgaan tijdens de les. Leerlingen die appen tijdens de les", "Tijdens lessen mobiel contact met leerlingen in andere les met alle opdrachten/geloop en of gevolgen van dien"*)
- **Fraude bij toetsen of opdrachten** (*"Antwoorden naar elkaar appen", "Spielen tijdens toetsen op smartphone", "Fraude door het fotograferen van opgaven van toetsen en het verhandelen van deze opgaven"*)

4.4 Sancties indien regels smartphonegebruik overtreden worden

In de meeste gevallen worden er sancties opgelegd indien leerlingen zich niet aan de regels houden, veelal door hun telefoon in te leveren bij de docent

De overgrote meerderheid (91%) geeft aan dat er op hun school sancties opgelegd worden aan leerlingen als zij zich niet aan de regel(s) m.b.t. smartphonegebruik houden. Deze sancties worden veelal opgelegd door docenten (68%) en/of teamleiders (48%). De betreffende sanctie is vaak het inleveren van de telefoon bij de docent (genoemd door 80%). De sancties worden doorgaans één keer per week (22%) of minder vaak (54%) opgelegd.

Docenten binnen het PrO en/of vmbo geven vaker aan dat er frequent sancties worden opgelegd dan docenten binnen de havo en/of het vwo. Zo geeft 22% van de docenten PrO en/of vmbo aan dat de sancties dagelijks of meerdere keren per week door hen opgelegd worden, terwijl dit percentage onder docenten havo en/of vwo 12% bedraagt.

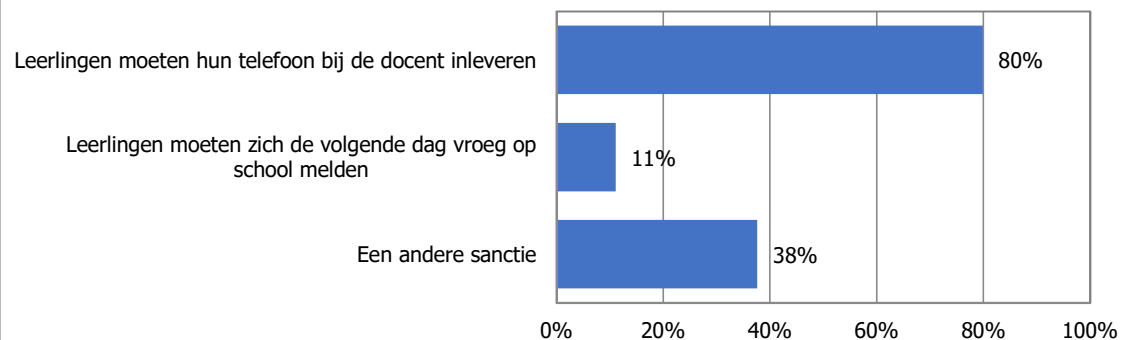

Welke sancties worden er aan leerlingen opgelegd als zij zich niet aan de regel(s) houden voor hun smartphonegebruik?

Alleen voorgelegd aan docenten die aangaven dat er sancties opgelegd worden

n=1.178

Gemiddeld gaf men 1,3 antwoorden.

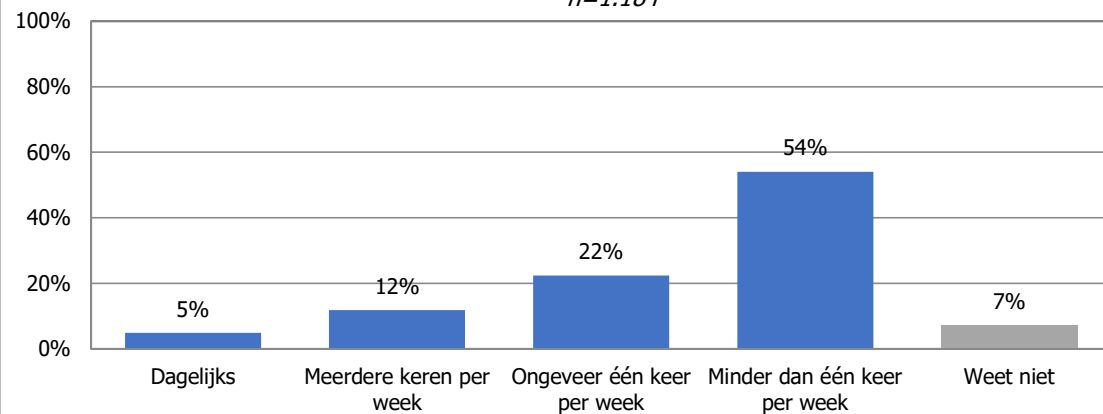
De meest genoemde andere opgelegde sancties zijn:

- Telefoon tot het eind van de dag inleveren bij de conciërge/afdelingsleider/receptie
- Nablijven
- Ouders op de hoogte stellen/ouders moeten telefoon ophalen
- Telefoon een week inleveren
- Corvee

Hoe vaak worden deze sancties door uzelf opgelegd?

Alleen voorgelegd aan docenten die aangaven dat er sancties worden opgelegd.

n=1.184

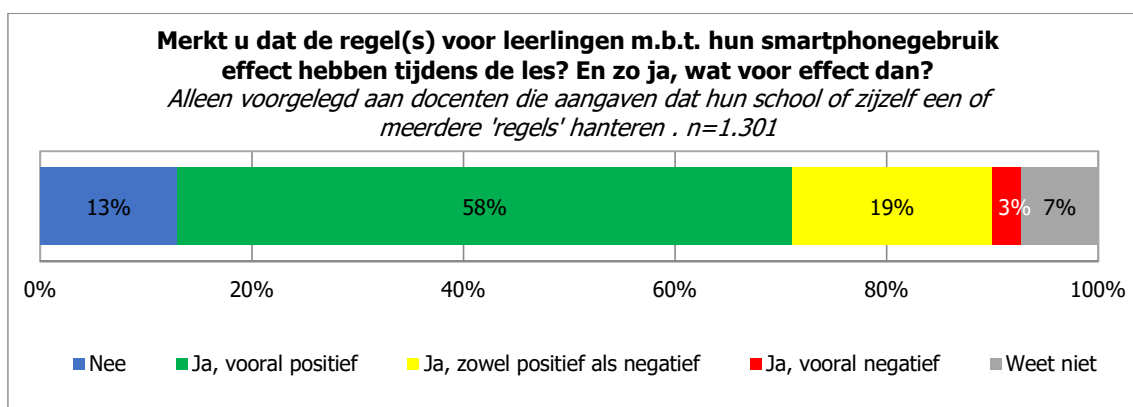

4.5 Effecten van de regels m.b.t. smartphonegebruik

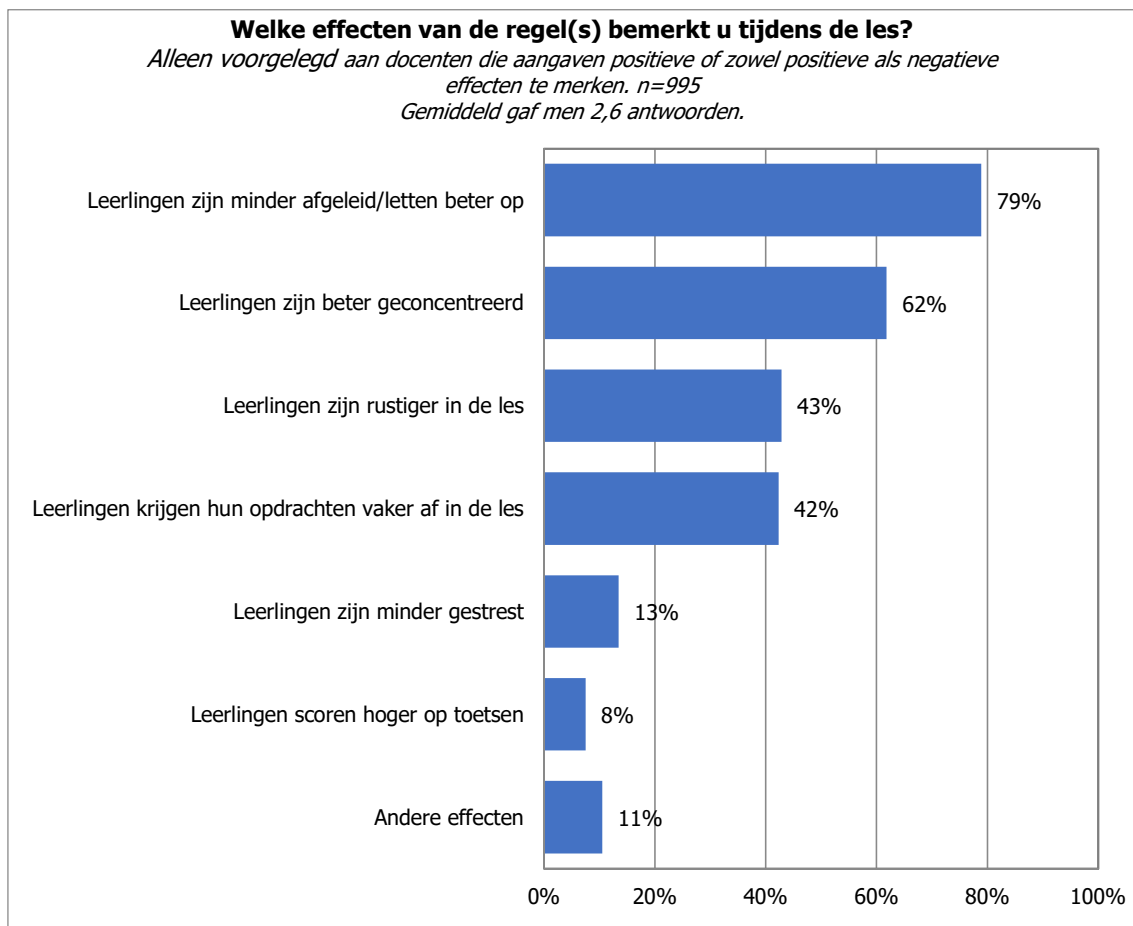
De regels hebben veelal positieve (77%), maar ook negatieve effecten (22%)

De docenten is gevraagd in hoeverre zij merken dat de regels voor leerlingen m.b.t. het smartphonegebruik effect hebben tijdens de les. Ruim de helft (58%) ziet vooral positieve effecten en 19% zowel positieve als negatieve effecten. 13% ziet geen effect.

Docenten binnen het PrO en/of vmbo zien vaker (onder andere) negatieve effecten van de regels voor leerlingen dan havo en/of vwo docenten (28% versus 17%). Verder valt op dat docenten die alleen lesgeven in de onderbouw veel vaker vooral een positief effect merken (69%) dan docenten die alleen werkzaam zijn in de bovenbouw (54%).

Respondenten die (onder andere) positieve effecten merken van de regels (77%), is gevraagd welke effecten dit betreft. Ruim driekwart van hen (79%) geeft aan dat leerlingen minder afgeleid zijn/beter opletten en volgens 62% zijn leerlingen beter geconcentreerd tijdens de les. Daarnaast zijn leerlingen volgens 43% van de docenten rustiger in de les en krijgen zij hun opdrachten eerder af (42%).

De meest genoemde **andere effecten** van de regels m.b.t. smartphonegebruik zijn:

- **Betere sfeer in de klas** ("Er gaan minder vervelende foto's en filmpjes rond", "Geen onrust omdat ik niet "politieagent" hoef te spelen", "Veel minder onderlinge conflicten")
- **Leerlingen weten waar ze aan toe zijn** ("Het werkt rustgevend dat er regels zijn in mijn les, bovendien maken regels vaak communicatie over smartphonegebruik mogelijk", "Leerlingen pakken hun smartphone niet meer, omdat ze weten dat ik het vaak zie en ook de genoemde sanctie volgt", "Kunnen rust vinden als ze toch niet mogen kijken")
- **Meer onrust** ("Er zijn ook leerlingen die zichtbaar gestrest zijn als ze niet bij hun telefoon kunnen", "Ze vervelen zich sneller en gaan kletsen", "Ze trekken elkaars aandacht op andere manieren, tafels slopen, pennen in plafond schieten")

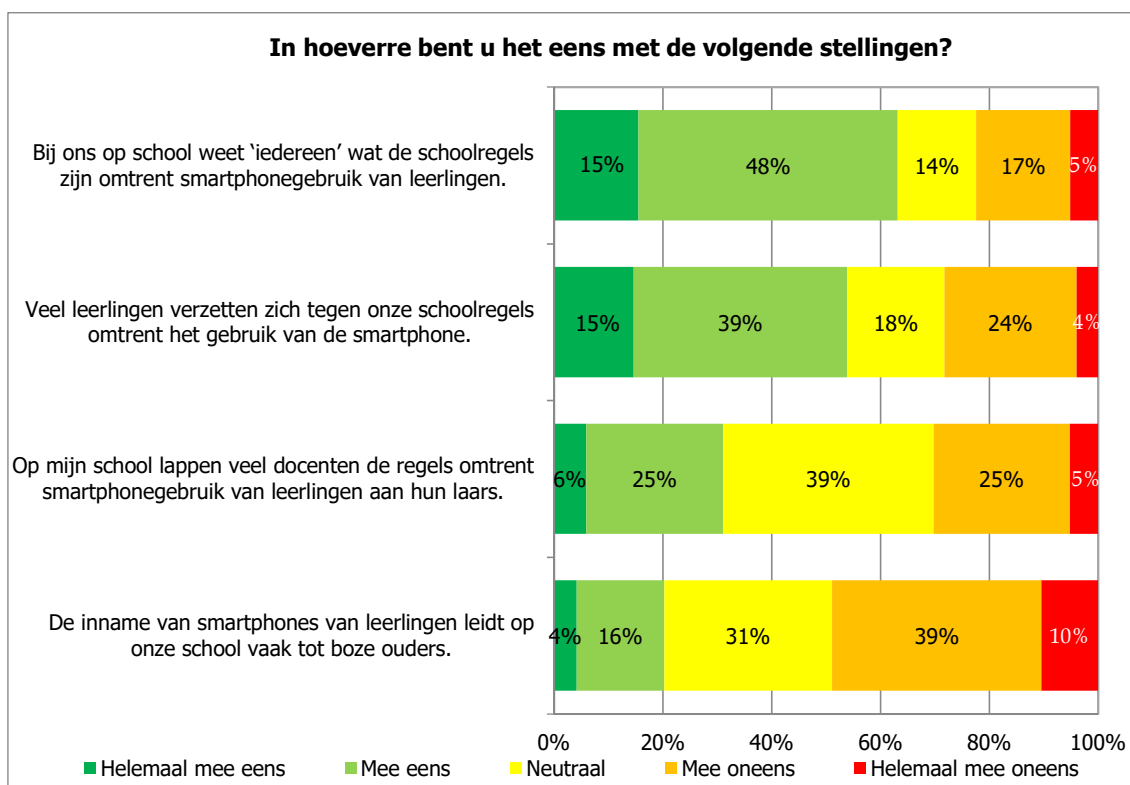
4.6 Stellingen m.b.t. regels rondom het smartphonegebruik

De docenten is een aantal stellingen voorgelegd over de regels rondom het smartphonegebruik op school. Uit de antwoorden hierop blijkt onder meer dat bij op de scholen van ongeveer twee derde van de docenten (63%) 'iedereen' weet wat de schoolregels omtrent smartphonegebruik onder leerlingen zijn en dat dit bij 23% niet het geval is. Tevens geeft iets meer dan de helft (54%) aan dat veel leerlingen zich verzetten tegen de betreffende regels en geeft ongeveer een derde (31%) aan dat veel docenten op hun school de regels omtrent smartphonegebruik aan hun laars lappen. Volgens een op de vijf docenten (20%) leidt de inname van smartphones vaak tot boze ouders.

Docenten werkzaam binnen het PrO en/of vmbo zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling 'veel leerlingen verzetten zich tegen onze schoolregels omtrent het gebruik van de smartphone' dan docenten binnen de havo en/of het vwo (59% versus 47%). Wel geven de docenten binnen het PrO en/of vmbo vaker aan dat 'iedereen' weet wat de schoolregels zijn omtrent smartphonegebruik (70% versus 56% (helemaal) eens).

Opvallend genoeg zijn docenten van 55 jaar of ouder veel minder vaak van mening dat docenten op hun school de regels omtrent smartphonegebruik aan hun laars lappen ('slechts' 24% t.o.v. minimaal 34% onder de andere leeftijdsgroepen). Daarnaast geven de docenten van 55 jaar of ouder minder vaak aan dat leerlingen zich verzetten tegen de regels omtrent het smartphonegebruik; hoewel alsnog 48% van hen aangeeft dat dit wel het geval is, bedraagt dit percentage onder de andere leeftijdsgroepen minimaal 55%).

Docenten die alleen lesgeven aan de bovenbouw geven vaker aan dat hun leerlingen zich verzetten tegen de schoolregels m.b.t. smartphonegebruik t.o.v. docenten die alleen in de onderbouw lesgeven (58% (helemaal) eens versus 44% (helemaal) eens).

5 OPLOSSINGSRICHTINGEN EN VISIE M.B.T. SMARTPHONEGEBRUIK OP SCHOOL

Enerzijds meer regels en toezicht, anderzijds de smartphone meer inzetten als hulpmiddel om smartphonegebruik in goede banen te leiden

Alle docenten is gevraagd wat er volgens hen moet gebeuren om smartphonegebruik van leerlingen op school in goede banen te leiden. De antwoorden hierop zijn enigszins verdeeld. Een deel van antwoorden heeft betrekking op regels en toezicht (42% geeft aan dat aan dat scholen meer/betere regels hieromtrent zouden moeten opstellen en 27% vindt dat docenten beter toezicht op hun leerlingen moeten houden). Andere antwoorden hebben betrekking op het inzetten van de smartphone als hulpmiddel. Zo geeft 33% aan dat docenten methoden moeten bedenken om de smartphone (beter) in hun lessen in te zetten en is 28% van mening dat docenten manieren moeten bedenken om qua smartphonegebruik aan te sluiten bij de belevingswereld van hun leerlingen. Ongeveer een kwart (26%) vindt dit de taak van ouders en volgens 18% hoeft er niks te gebeuren, omdat het al in goede banen geleid wordt.

Circa een kwart van de docenten (26%) geeft aan dat **ouders** hier iets aan moeten doen. De meest genoemde acties die ouders volgens deze docenten moeten ondernemen om smartphonegebruik van leerlingen in goede banen te leiden zijn:

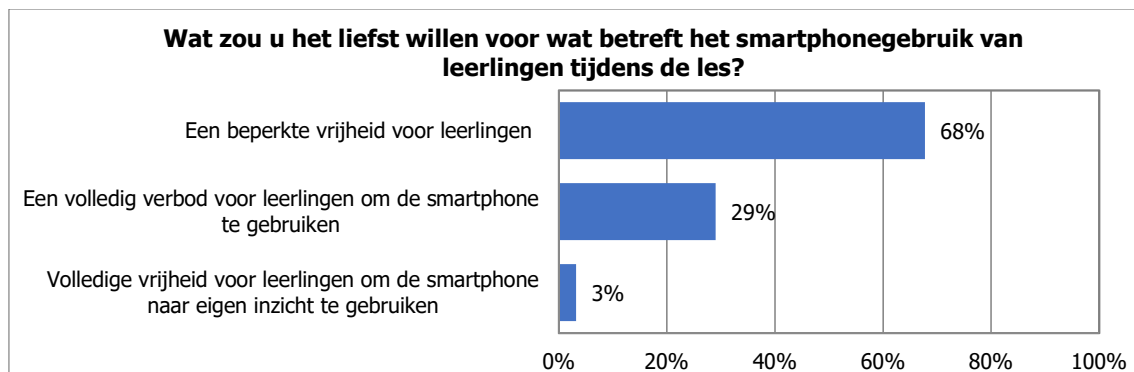
- Door zelf als ouder niet met hun kind te bellen/appen onder schooltijd (gebeurt blijkbaar veel)
- Door hun kinderen op te voeden/ze ermee te leren omgaan (waarbij een deel aangeeft dat ouders zelf ook moeten worden opgevoed)
- Door afspraken te maken met hun kinderen/thuis ook regels in te stellen
- Door de schoolregels te accepteren en daarbij aan te sluiten
- Door zelf het goede voorbeeld te geven
- Door het te bespreken/bewustwording te creëren van hoe je ermee om moet gaan
- Door meer toezicht te houden/meer te controleren
- Door grenzen te stellen/het gebruik van de smartphone te beperken (bijv. niet tijdens huiswerk en slaaptijd)
- Door de smartphone thuis te laten

Van de docenten geeft 16% aan dat er **iets anders** moet gebeuren. De meest genoemde 'andere' antwoorden zijn:

- Het is een maatschappelijk probleem, daarom moeten er algemene richtlijnen komen/eenduidig beleid/landelijke regels of moet de smartphone uit de klas worden verbannen
- Iedereen (vooral ook docenten) moet zich consequent aan de regels houden/betere handhaving van de regels
- Leerlingen moeten worden opgevoed in het gebruik van de smartphone
- Leerlingen moeten zelf verantwoordelijk worden gemaakt/er moet bewustwording worden gecreëerd/voorlichting worden gegeven
- De smartphone moet aan het begin van de les worden ingeleverd of moet tijdens de lessen in de kluis
- Er moeten stoorzenders worden ingeschakeld/de wifi moet worden uitgeschakeld

Meerderheid ziet het liefst een beperkte vrijheid voor leerlingen m.b.t. smartphonegebruik

De docenten is gevraagd wat zij het liefst zouden willen voor wat betreft het smartphonegebruik van leerlingen tijdens de les. Hieruit blijkt dat twee derde (68%) bij voorkeur een beperkte vrijheid voor leerlingen ziet, 29% een volledig verbod op smartphonegebruik verkiest en de overige 3% volledige vrijheid voor leerlingen zou wensen.

De docenten die aangaven bij voorkeur een beperkte vrijheid voor leerlingen te zien om de smartphone te gebruiken in de les (68%), is gevraagd hoe zij deze beperkte vrijheid zien. Zij zien dat vooral als volgt:

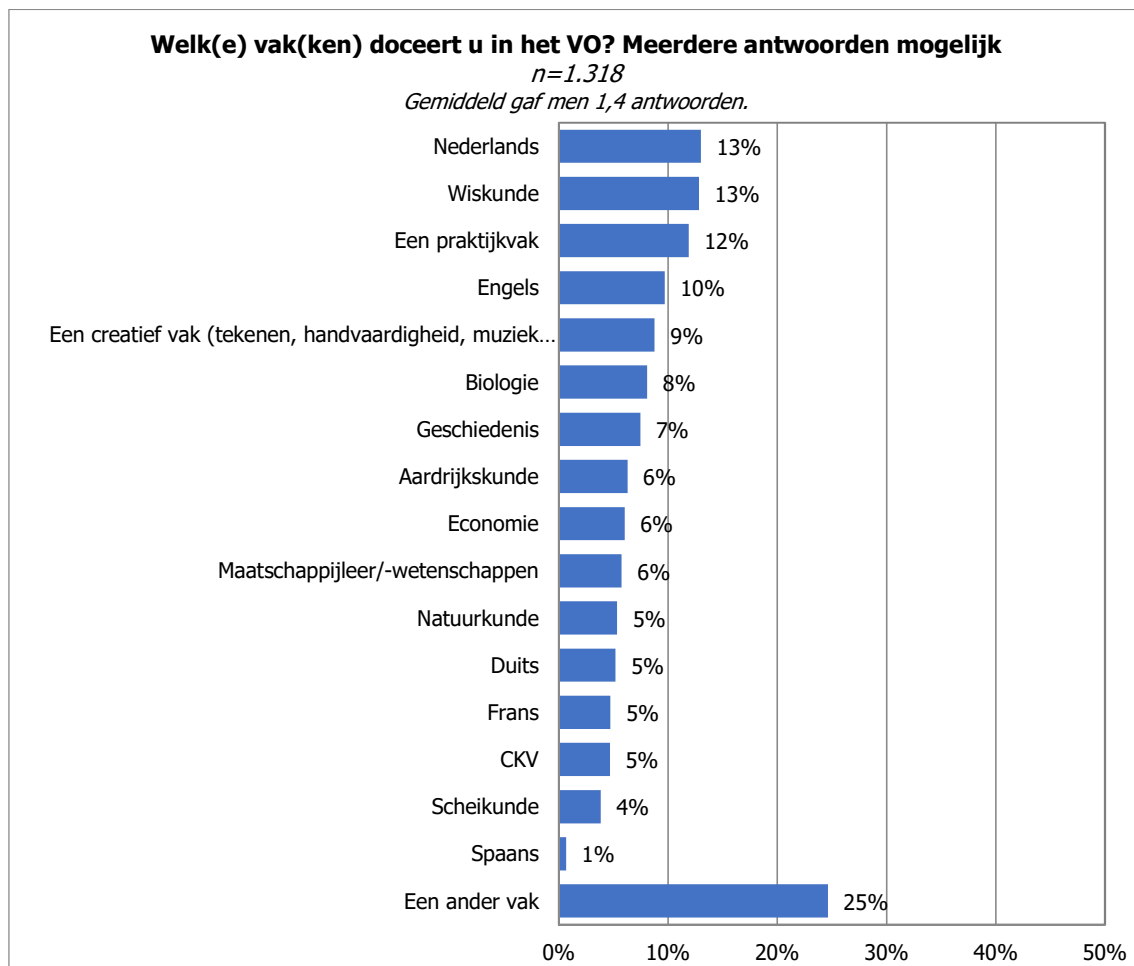
- Alleen smartphone in de klas gebruiken als de docent daar toestemming voor geeft (vaak alleen op bepaalde momenten)
- Alleen voor specifieke opdrachten/lesdoelen (les gerelateerd)
- Alleen als het nodig is/functioneel is/zinvol is/toegevoegde waarde heeft
- Alleen in de pauze/buiten de les
- Alleen voor muziek (beperkt tot bepaalde momenten)

Tot slot is de docenten gevraagd of zij nog opmerkingen of tips over het sociale mediagebruik van leerlingen hebben, over de invloed daarvan op schoolprestaties en/of over het gebruik van de smartphone door leerlingen op school. De meest genoemde opmerkingen en tips zijn:

- **Leerlingen kunnen niet verantwoord met smartphones omgaan, er zijn negatieve effecten** (*"De smartphone eist de volledige aandacht op van de gebruiker waardoor deze (soms letterlijk) geen oog meer heeft voor anderen", "Wel zie ik wel degelijk negatieve gevolgen van (overmatig) smartphonegebruik, de consumptieve houding van mijn leerlingen neemt toe, zij communiceren minder direct, er moet regelmatig bemiddeld worden in de whatsappgroepen, schending van persoonlijke sfeer neemt toe (video's of foto's online zetten e.d.)", "Door het gebruik van smartphones wordt er ook op andere manieren gepest"*)
- **Duidelijke regels op school zijn nodig** (*"Docenten en leerlingen zijn uiteindelijk gebaat bij eenduidigheid. Leerlingen omdat ze dan weten waar ze zich aan hebben te houden, docenten omdat ze dan niet weer elke keer de discussie over de regels moeten aangaan", "Welke regels je ook opstelt, handhaving hiervan is het belangrijkste. Consequent zijn ook. Leerlingen moeten weten wat de regels zijn en wat de gevolgen zijn bij overtreding", "Er is te weinig dialoog tussen schoolleiders en docenten en leerlingen over deze vernieuwing, waardoor gedragen beleid ontbreekt. Daar wordt het wel echt tijd voor."*)
- **Smartphones zijn er nou eenmaal en we moeten kinderen leren ermee om te gaan** (*"Digitaal opvoeden zou een vak moeten zijn op school", "De mobiele telefoon, sociale media etc zijn niet eenduidig goed of slecht. Ze zijn een feit. Kinderen moeten hierin worden opgevoed - net zoals in andere zaken", "Het is ook niet de smart phone zelf, die het probleem vormt, maar de wijze waarop leerlingen ermee omgaan en vooral wanneer. Het lijkt mij wenselijk om de komende generaties te leren, wat wel en wat niet geoorloofd is."*)
- **Het kan een handig middel zijn** (*"Als de leerlingen mediawijs zijn, en hun niet wordt verboden, je integreert het in je lessen, zal dit een positieve bijdrage leveren op de motivatie van leerlingen en dit heeft weer effect op de leerresultaten", "De lln gebruiken de telefoon vaak voor vertalingen", "Bij goede afspraken is een smartphone een goed middel"*)
- **Wij werken in de klas met laptops/tablets** dus smartphonegebruik voor lesdoeleinden is niet relevant (*"Wij zijn een ipad school en hebben dus eigenlijk meer problemen op de ipad dan met de mobieltjes", "Ik hoef de mobiel niet in te zetten voor lesdoeleinden, aangezien ik op een ipad school werk en alles via de ipad gaat", "Doordat onze leerlingen in de onderbouw een ipad gebruiken, hebben ze voor sociale media de mobiel niet of minder nodig. Ook voor de ipad gelden risico's en voordelen."*)

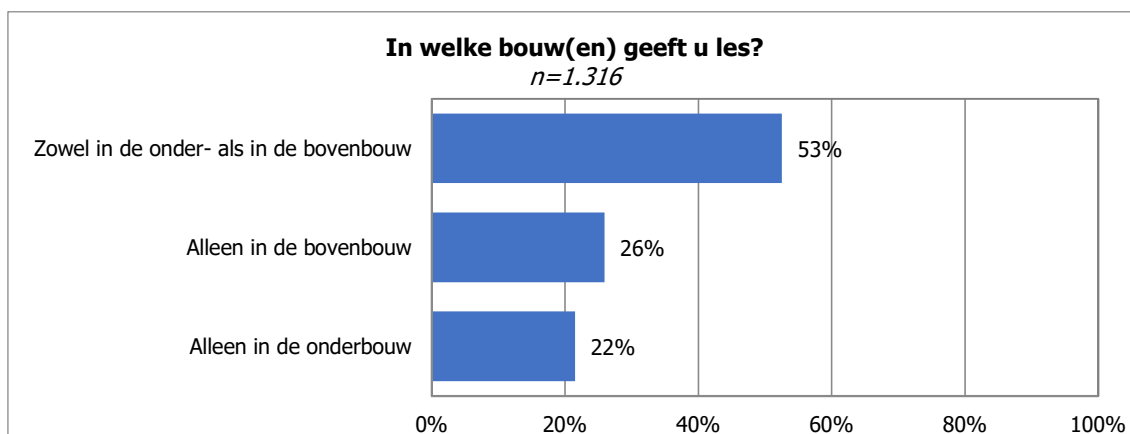
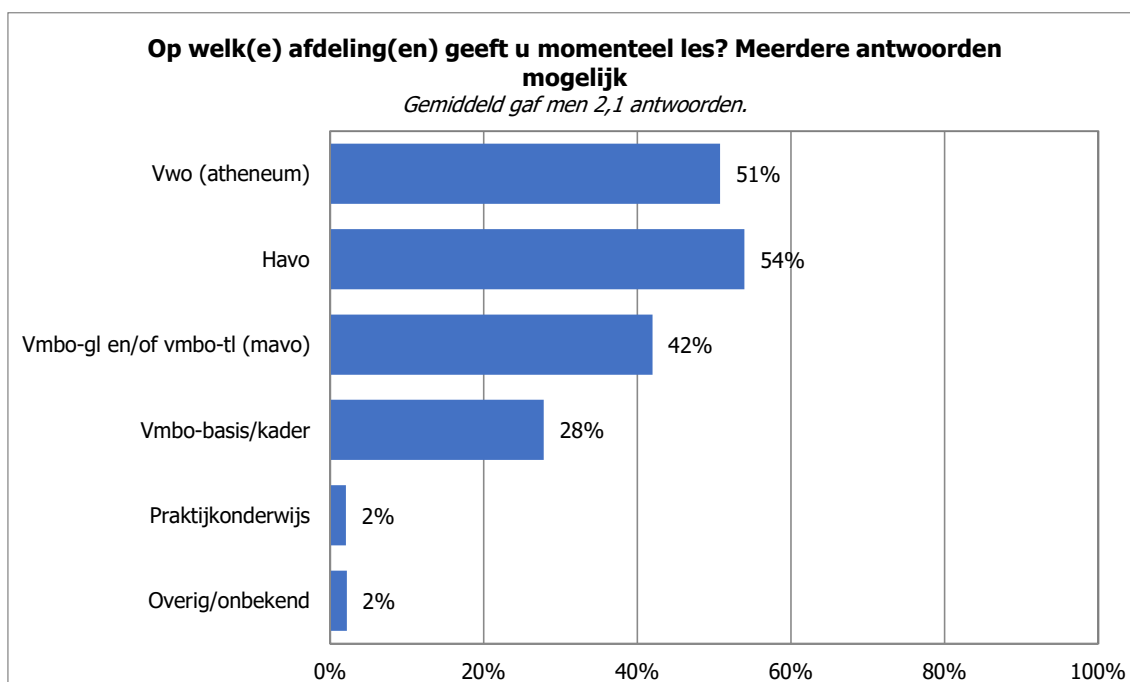
6 ACHTERGRONDVRAGEN

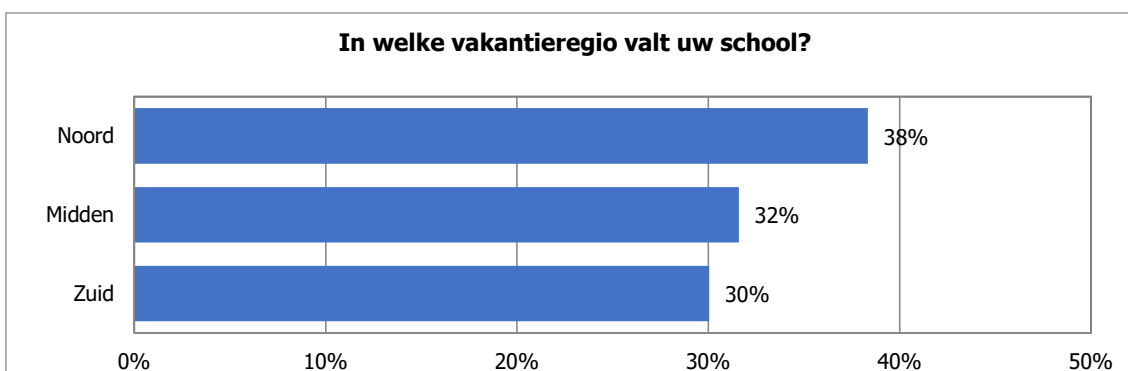
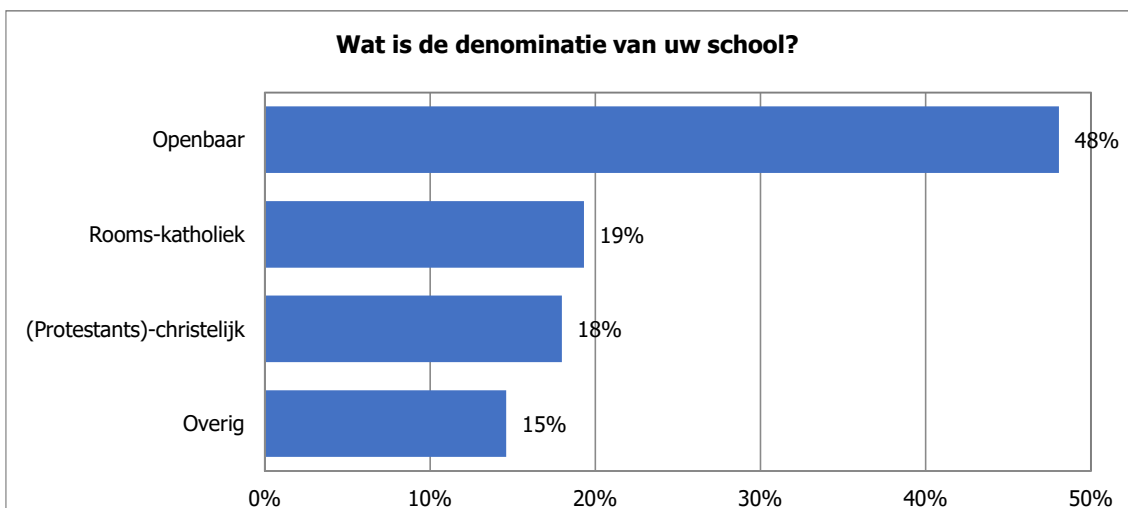
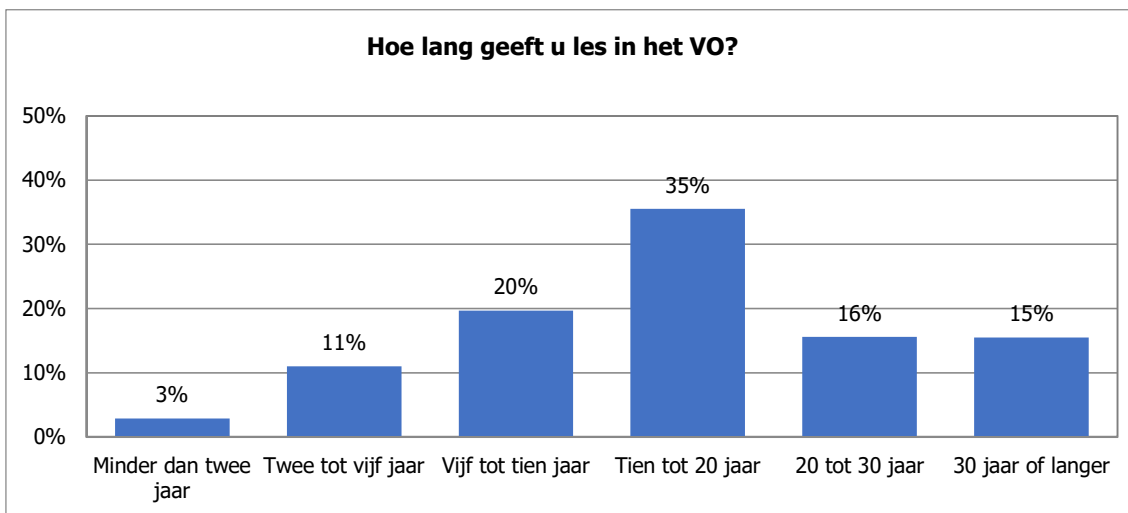
Hieronder volgen een aantal grafieken met achtergrondgegevens van de docenten.

De meest genoemde andere vakken die worden gedoceerd in het VO zijn:

- Dienstverlening en producten
- Godsdienst
- Klassieke talen
- Kunst Algemeen
- Levensbeschouwing
- Lichamelijke opvoeding
- Management & Organisatie
- Mens en Maatschappij
- NLT
- Onderzoeken & Ontwerpen
- Rekenen

BIJLAGE 1 - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING

De gerealiseerde netto respons van docenten is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie en vakantieregio. Verschillen van de netto respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd (zie de laatste twee kolommen).

De respons op de kenmerken denominatie en vakantieregio ziet er als volgt uit:

Kenmerk	Verdeling in de netto respons <u>Docenten</u> n=1318	Werkelijke verdeling scholen voortgezet onderwijs in Nederland	Wegingsfactor <u>Docenten</u>
Denominatie			
Openbaar	45%	48%	1,07
Protestants	25%	19%	0,76
Rooms Katholiek	20%	18%	0,91
Anders	10%	15%	1,44
Vakantieregio			
Noord	37%	38%	1,02
Midden	38%	32%	0,84
Zuid	25%	30%	1,21
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto respons-aantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
100	9,8%	8,5%	5,9%
250	6,2%	5,4%	3,7%
400	4,9%	4,3%	2,9%
600	4,0%	3,5%	2,4%
1.200	2,8%	2,4%	1,7%

Toelichting op de tabel

Bij een netto respons van n=400 dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '50% van de docenten VO is het wel eens met stelling X en 50% niet' rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen 45,1% (50% -/- 4,9%) en 54,9% (50% + 4,9%).

Indeling in subgroepen

Bij een aantal vragen wordt in dit rapport onderscheid gemaakt tussen verschillende subgroepen, gebaseerd op de volgende drie achtergrondkenmerken: leeftijd, bouw en afdeling (onderwijsniveau).

In de volgende tabel is de verdeling in subgroepen van deze kenmerken weergegeven. Voor de variabele 'afdeling' geldt dat een deel van de respondenten niet ingedeeld kan worden in een van beide subgroepen en daardoor in de categorie 'overige respondenten terechtkomt'. Dit komt omdat er op deze vraag meerdere antwoorden mogelijk waren. Respondenten die bijvoorbeeld zowel lesgeven op het vmbo als op de havo kunnen dan ook niet tot een van beide groepen gerekend worden. Idealiter was de afdeling Vmbo-basis/kader niet gecombineerd ingedeeld met de afdeling vmbo-gl en/of vmbo tl. Echter, gezien relatief veel respondenten zowel werkzaam zijn binnen het vmbo-basis/kader als binnen vmbo-gl en/of vmbo tl, zouden we op die manier flink wat respondenten niet in kunnen delen in een van de subgroepen en werd de n van deze subgroepen wat aan de lage kant. Om deze reden is besloten beide vmbo-groepen samen te voegen. Hetzelfde geldt voor docenten die werkzaam zijn in het praktijkonderwijs. Het aantal docenten dat alleen werkzaam is binnen het PrO is te laag om een aparte subgroep voor op te stellen. Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening gehouden te worden met deze samenvoegingen.

Indeling in subgroepen t.b.v. uitsplitsingen		
	Aantal respondenten	Percentage
Leeftijd		
21-35	273	21%
35-45	301	23%
45-55	318	24%
55+	411	32%
Bouw		
Alleen in de onderbouw	284	22%
Zowel in de onder- als in de bovenbouw	694	53%
Alleen in de bovenbouw	338	26%
Afdeling (onderwijsniveau)		
Praktijkonderwijs en/of Vmbo	452	34%
Havo en/of Vwo	564	43%
Overige respondenten	302	23%